

**Kadernota
Sport en bewegen
Gemeente Haren**

2012 – 2015

‘Leven in beweging’

Inhoudsopgave

1.	Voorwoord	3
2.	Inleiding	4
3.	Bestuurlijk kader	6
4.	Analyse huidige situatie	7
4.1	Landelijke ontwikkelingen	7
4.2	Provinciale ontwikkelingen	10
4.3	Gemeentelijke ontwikkelingen	11
4.4	Lopende projecten	17
5.	Constateringen en uitgangspunten uit veld en brainstormgroep	20
6.	Nieuw beleid	22
6.1	Uitgangswaarden	22
6.2	Visie	22
6.3	Missie	23
6.4	De kracht van Haren	23
6.5	Rolopvatting gemeente	23
6.6	Hoofddoelstellingen	23
7.	Domeinen	25
7.1	Sportverenigingen	25
7.2	Ongeorganiseerd sporten	26
7.3	Speelruimtebeleid	28
7.4	Onderwijs	28
7.5	Accommodaties en tarieven	29
7.6	Subsidiebeleid	31
7.7	Communicatie en gemeentelijke organisatie	31
8.	Kernboodschap, prioriteitstelling en uitvoeringsplannen	32
8.1	Prioriteiten nieuw beleid	32
8.2	Stappenplan	33
9.	Financiën	34
10.	Communicatie	36
11.	Bronnenlijst	38

Bijlagen

1.	Samenvatting advies invulling Impuls Brede scholen, Sport en Cultuur Gemeente Haren	
2.	Projectorganisatie brede kadernota sport	
3.	Reactienota Brede Kadernota sport en bewegen gemeente Haren. Juni 2011	
4.	Demografische gegevens gemeente Haren	
5.	Deskresearch	
6.	Inventarisatie sportaccommodaties Haren	
7.	Overzicht sportbeoefening georganiseerd en ongeorganiseerd t.a.v. leeftijdsgroepen	

1. Voorwoord

Voor u ligt het sportbeleid van de gemeente Haren. Een belangrijk onderwerp, ook in Haren. In Haren wordt al veel gesport en bewogen. Dat willen we graag zo houden en zo mogelijk versterken.

In deze kadernota beschrijven we onze visie en hoe we hier de komende jaren uitvoering aan willen geven. Dat programma is ambitieus, zeker in tijden waarin het minder goed gaat. Daarom zullen we de uitvoering moeten faseren en prioriteiten moeten stellen.

Samenwerking staat voorop. In mijn visie kunnen we door samenwerking meer bereiken. Doel is meer mensen aan het sporten en bewegen te krijgen. Als we moeten kiezen uit doelgroepen, kiezen we voor de jeugd. Een gezonde leefstijl begint bij de jeugd en goed voorbeeldgedrag van volwassenen. Nu investeren is oogsten in de toekomst. Een andere prioriteit, namelijk spelen en bewegen in de buurt, kunnen we ook in dit kader plaatsten.

Ook accommodaties vinden we belangrijk. Goede accommodaties zijn een voorwaarde voor verantwoord sporten. We beschikken in Haren over een aantal prachtige buitensportaccommodaties waarin de laatste jaren flink is geïnvesteerd. Waar we nog wat achterlopen is bij de binnen sportaccommodaties. Omdat hier flinke bedragen mee gemoeid zijn, zal fasering nodig zijn, afhankelijk van de financiële ruimte.

Ik wil iedereen die een bijdrage heeft geleverd aan het tot stand komen van deze kadernota van harte bedanken, in het bijzonder alle sporters die hun input hebben geleverd op de twee interactieve avonden en de deskundigen van de brainstormgroep.

Haren, augustus 2011

Theo Sieling,
Wethouder sport en bewegen

2. Inleiding

Sport en bewegen is niet weg te denken uit onze maatschappij. Velen doen aan sport, velen dragen hun steentje bij aan sportorganisaties door vrijwilligerswerk, velen kijken naar sport. Sport vertegenwoordigt belangrijke maatschappelijke waarden, sport verbreedert, sport stimuleert sportief gedrag.

Waarom een brede kadernota sport voor Haren? Eind 2009 heeft de gemeenteraad besloten dat er een kadernota sport ontwikkeld moet worden. Aanleidingen daarvoor zijn nieuwe ontwikkelingen op het gebied van sportstimulering en de wens om meer lijn te brengen in het bestaande sportbeleid. Daarnaast zijn er ontwikkelingen op het gebied van lokaal gezondheidsbeleid en Healthy Ageing. De laatste beleidsnota dateert van 1992. Deze nota poogt antwoord te geven op de vragen wat 'de sport' van de gemeente kan verwachten en wat de gemeente verwacht van 'de sport'.

Er is een aantal bestaande beleidlijnen waar sport een onderdeel van is en kan zijn. In 2008 hebben we het WMO beleidsplan 'Thuis in Haren, goed voor elkaar' vastgesteld. Leefbaarheid en sociale samenhang zijn de paraplu waar de verschillende beleidsvelden van de WMO aan bijdragen. We willen ons kwalitatief hoge leefklimaat en voorzieningen niveau in stand houden en inwoners in staat stellen een prettig leven te leiden. Het uitgangspunt is dat iedereen de mogelijkheid heeft om mee te doen en zich daar ook toe uitgenodigd voelt. Openbare ruimten moeten uitnodigen tot ontmoeten, te ontspannen en actief bezig te zijn.

Sport past binnen deze gemeentelijke beleidvoornemens om een bijdrage te leveren aan een plezierig, betrokken en veilig Haren. Een samenleving waarin mensen gekend en bekend zijn. Sport is hierin een belangrijke factor. Sport is een goede vorm van vrijetijdsbesteding, zorgt voor sociale binding en draagt bij aan de participatie en integratie van inwoners in de gemeente Haren. Daarnaast biedt sportbeoefening mogelijkheden tot persoonlijke vorming en ontplooiing. Hierin neemt het sportonderwijs een belangrijke plaats in. Ook heeft sportbeoefening een positieve invloed op gezondheid. Wij willen de sociaal maatschappelijke betekenis van sport benadrukken. Sport is in onze ogen naast leuk om te doen vooral ook een belangrijk middel om de gezondheid onder de bevolking te stimuleren. Meedoen van inwoners aan de lokale samenleving vergroten en de leefbaarheid en eigen identiteit behouden. Sportdeelname heeft niet alleen een positieve invloed op het individu maar ook op de lokale samenleving: sport komt de leefbaarheid ten goede. Daarnaast heeft sport ook een economische betekenis.

Ook in het lokaal gezondheidsbeleid heeft sport en bewegen een belangrijke rol, in de zin van stimulering van een gezonde leefstijl.

De vraag naar sport is aan verandering onderhevig. Demografische factoren (voor Haren een stijging van de 65-plus populatie) en vergroting van de welvaart zijn hierop van invloed. Gelijkijdig krijgen verenigingen meer moeite om vrijwilligers lange(re) tijd aan zich te binden. Behoeftte aan meer flexibele en individueel gerichte vrijetijdsbesteding zorgt er voor dat anders- of niet- georganiseerde wijze van sporten zich mag verheugen in een groeiende belangstelling. Commerciële aanbieders begeven zich op de sportmarkt. Deze sportscholen bieden op maat activiteiten op het gebied van gezondheid en beweging.

Daarnaast zijn er ook de landelijke ontwikkeling zoals de 'Buurt Onderwijs Sport subsidie' (BOS-impuls, deze loopt in 2011 af) en de nieuwe sportstimuleringsmaatregel

‘Impuls Brede scholen, sport en cultuur’ zijn voor ons aanleiding om samen met het veld het huidige sportbeleid tegen het licht te houden en ons te herbezinnen op de rol die wij willen vervullen.

Met deze Kadernota Sport willen we inspelen op trends en ontwikkelingen en een visie op sport en bewegen formuleren. Daarmee scheppen we een inhoudelijk kader voor bestaand beleid en nieuwe ontwikkelingen. We schetsen een beeld van de bestaande situatie, de nieuwe ontwikkelingen en de manier waarop we in Haren hieraan vorm willen geven. De nota richt zich op zowel de georganiseerde sport (in verenigingsverband) als het ongeorganiseerd sporten en bewegen.

Leeswijzer

In hoofdstuk 3 schetsen we het bestuurlijk kader: de aanleiding van de nota, doel, proces en de relatie met de ombuigingen. Hoofdstuk 4 geeft een schets van de landelijke, provinciale en gemeentelijke ontwikkelingen op het gebied van sport. In hoofdstuk 4 wordt tevens aandacht besteed aan een aantal lopende projecten, zoals de verplaatsing van de Blauwe Ruiters, de ijsbaan en Scharlakenhof.

In hoofdstuk 5 besteden we aandacht aan de input vanuit het veld en de brainstormgroep van deskundigen. Dit wordt vervolgens verder uitgewerkt in hoofdstuk 6 nieuw beleid. Het nieuwe beleid werken we uit in domeinen (hoofdstuk 7), waarin we prioriteit aanbrengen (hoofdstuk 8). In hoofdstuk 9 en 10 vindt u de financiële randvoorwaarden en de communicatie.

3. Bestuurlijk kader

Doel nota

Met deze nota willen wij een heldere en integrale visie schetsen met betrekking tot de keuzes die we maken op het gebied van sport, bewegen, onderwijs en gezondheid voor de komende vier jaar (2012 – 2015). Ieder jaar zal een uitvoeringsprogramma worden gemaakt.

De nota geeft duidelijkheid over de rol en positie van de gemeente ten aanzien van de sport. De nota schept een kader voor nieuwe initiatieven. Doelstelling is het minimaal handhaven van het huidige niveau van sportparticipatie op de korte en middellange termijn en het vergroten hiervan op de lange termijn. Daarbij is aandacht voor een brede oriëntatie op sport en de sportcarrière van de individuele sporter. De nota geeft richting aan het toekomstige accommodatie- en subsidiebeleid op het gebied van sport en bewegen. Verder heeft de nota een link met het lokaal gezondheidsbeleid, maar ook met het economische en vestigingsbeleid. Door onderwijs, sport en welzijn met elkaar te verbinden en de mogelijkheden te bundelen kan de effectiviteit van het sportbeleid worden vergroot.

Proces

Deze nota heeft in een interactief proces met de inwoners en politiek vorm gekregen. Een brainstormgroep van sleutelfiguren en deskundigen uit Haren is hierbij betrokken. Zij zijn werkzaam op verschillende terreinen op het gebied van sport en bewegen en in de gezondheidssector en hebben een brede kijk op huidige en nieuwe ontwikkelingen. Bij het tot stand komen van deze nota zijn we ondersteund door Huis voor de Sport Groningen.

Naast een uitgebreide deskresearch in de gemeente hebben er verscheidene gesprekken met portefeuillehouders sport en gezondheid en ambtenaren plaats gevonden. We hebben twee interactieve bijeenkomsten met het veld gehouden. Deze informatie heeft geleid tot deze nota waarin een heldere visie op de toekomst wordt neergelegd. Bevestigingen en constatering worden uiteen gezet en nieuw beleid in de vorm van uitgangswaarden, missie, visie en doelstellingen wordt geformuleerd en uitgewerkt.

Relatie met ombuigingen

We luisteren naar onze inwoners, maar dat betekent niet dat we alle wensen van onze inwoners kunnen honoreren. Er staat ons de komende jaren een zware financiële opgave te wachten. We zijn ons ervan bewust dat onze ambities op het gebied van sport en bewegen hier en daar wringen met de financiële mogelijkheden. We zullen genoodzaakt zijn prioriteiten te stellen en mede in relatie tot de ombuigingen keuzes te maken in alles wat we belangrijk vinden. Door middel van samenwerking, partnerschap, eigen verantwoordelijkheid en zelfwerkzaamheid willen we hier invulling aan geven.

Vervolg

Het is de bedoeling om de visie jaarlijks in uitvoeringsplannen te vertalen naar concrete acties. De Kadernota Sport dient te worden uitgevoerd binnen vast te stellen financiële kaders en heeft een looptijd van vier jaar (2012 – 2015).

4. Analyse huidige situatie

4.1 Landelijke ontwikkelingen

Maatschappelijk

Meer dan tien miljoen Nederlanders beoefenen minstens één sport. Daar is de overheid blij mee, want sporten en bewegen heeft veel positieve effecten. Het is goed voor de gezondheid, het vergroot de samenhang in de maatschappij, heeft een economische waarde en creëert werkgelegenheid. Toch zijn er ook mensen die nauwelijks sporten. Als gevolg van digitalisering en automatisering is de noodzaak van fysieke inspanning sterk verminderd. Bewegen is een bewuste keuze van steeds meer mensen. Voor groepen die nauwelijks sporten, probeert de overheid (samen met andere partijen) de drempel te verlagen. Dat resulteert in sportstimuleringsprojecten zoals naschoolse sportopvang en sportevenementen voor gehandicapten.

In 2010 heeft rond de 50% van de Nederlandse bevolking overgewicht. Opvallend is dat mannen en ouderen daarin sterk oververtegenwoordigd zijn. De gezondheidsproblemen nemen toe met het ouder worden.

Het sport- en bewegingslandschap vertoont anno 2011 een gevarieerd beeld. De vermaatschappelijking van de sport heeft ertoe geleid dat sport- en bewegingsactiviteiten geïntegreerd zijn in andere maatschappelijke terreinen zoals welzijn, onderwijs en volksgezondheid. Brede scholen hebben na de eeuwwisseling als focus voor vernieuwing gefunctioneerd. De Brede school is in veel gemeenten het centrale punt voor sport- en bewegingsactiviteiten in een bepaald gebied.

Een aantal sportverenigingen is door onder andere een gebrek aan kader 'omgevallen' en andere sportverenigingen hebben een professionaliseringsslag gemaakt. Zij zijn zich gaan richten op een breed, vernieuwend aanbod, een samenwerking met andere sportverenigingen, scholen en instanties. Ook commerciële aanbieders zijn in 2010 actief in de wereld van sport- en bewegen. Deze sportscholen bieden op maat activiteiten op het gebied van gezondheid en beweging. Het bedrijfsleven heeft vooral oog voor de gezondheidswinst die met sport en bewegen is verbonden. Aangezien bewegingsarmoede in het verleden tot hoge kosten voor het bedrijfsleven heeft geleid, hebben veel bedrijven flink geïnvesteerd in bedrijfsport.

Beleid

De rijksoverheid heeft de afgelopen jaren aanzienlijk geïnvesteerd in de sport. Dit sluit goed aan bij een overheidsbeleid waarin gezondheid, cohesie en presteren (dus activering en zelfverantwoordelijkheid van burgers) centraal staan. De decentralisatie van rijkstaken geeft gemeenten de mogelijkheid tot een meer integrale aanpak van sport en bewegen, onderwijs, welzijn, jeugdbeleid en gezondheidsbeleid.

In de rijksnota 'Tijd voor sport' (2005), wordt aangegeven wat het rijk wil doen voor een sportieve samenleving waarin zowel veel aan sport wordt gedaan als van sport wordt genoten. De drie overkoepelende thema's 'Bewegen, Meedoen en Presteren' vormen de hoofdlijnen van het sportbeleid in de periode 2006 – 2010. Inmiddels is hier een vierde thema aan toegevoegd: Olympische Spelen 2028.

Voor de realisatie van de beoogde meerwaarden van sport wordt sterk ingezet op gezonde sportverenigingen met een goed sporttechnisch kader. Veel aandacht is er voor de stimulering van de sportdeelname, ofwel de vraagkant van de sportmarkt. De aan-

bodzijde, voornamelijk de accommodaties, blijft in het rijksbeleid wat onderbelicht. Dit is met name een verantwoordelijkheid voor gemeenten.

Gezond door sport

In het gewone dagelijkse leven zijn voor veel mensen flinke lichamelijke inspanningen vrijwel verdwenen. Bewegingsarmoede en verkeerde voedingspatronen leiden tot gezondheidsproblemen. Sport en bewegen dragen bij aan een actieve en gezonde leefstijl van het individu. Door gericht en gecoördineerd te werken aan sport- en bewegingsstimulering en door op een gezonde en verantwoorde manier te sporten kan aanzienlijke gezondheidswinst worden gerealiseerd.

Het kabinet wil bereiken dat mensen voor hun gezondheid meer gaan sporten en bewegen. Dat de keuze voor een gezonde en actieve leefstijl de logische keuze van de burger zelf wordt. Het kabinet wil daarnaast randvoorwaarden scheppen voor een gezonde sportbeoefening.

Meedoen door sport

Sport is een uitgelezen ontmoetingsplaats voor iedereen. De educatieve waarde van de sport en de lichamelijke opvoeding kan optimaal worden benut voor doeleinden zoals integratie, voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten, sociale activering van burgers en bevordering van een gezonde leefstijl. Lokale instellingen en de sportsector kunnen meer doen met de maatschappelijke betekenis van sport op het terrein van waarden en normen en het bestrijden van overlast en vandalisme. Het kabinet wil bereiken dat meer mensen elkaar ontmoeten via de sport en meedoen aan maatschappelijke activiteiten. Hierbij gaat speciale aandacht uit naar ouderen, allochtone jeugd en mensen met een beperking. Daarnaast wil het kabinet dat mensen zich sportief gedragen en de (spel)regels accepteren.

Sport aan de top

De Nederlandse sportsector zet zich in voor een Top 10 notering van de beste sportlanden ter wereld. Daarvoor tellen de prestaties op wereldkampioenschappen en (Para-)Olympische Spelen mee. Het kabinet ondersteunt dit en maakt zich sterk voor een goed klimaat voor de topsporter in Nederland. Het gaat om talentherkenning en -ontwikkeling, het Stipendium voor de topsporter, coaches aan de top, het tegengaan van dopinggebruik en tenslotte de organisatie van topsportevenementen en de realisatie van topsportaccommodaties in Nederland. Topsport is ook bij uitstek een element voor Holland promotie.

Olympisch Plan 2028

Om nog meer mensen betrokken te krijgen bij sport is in het Olympisch Plan 2028 door de sportwereld en aanverwante partijen de ambitie geformuleerd om in 2016 heel Nederland op een Olympisch niveau te hebben (NOC*NSF 2009). De term 'Olympisch' is hier breed opgevat. Niet alleen topsporters moeten grote prestaties gaan leveren, ook de breedtesport moet naar een hoger niveau. NOC*NSF streeft er naar minimaal 75% van de Nederlanders uit alle lagen van de (multiculturele) samenleving in 2016 regelmatig (minstens twaalf keer per jaar) aan het sporten te krijgen. Zo ver is het nog niet. Om als sporter te boek te staan, moet iemand minstens twaalf keer per jaar sporten. Dit is de norm volgens het richtlijn Sportdeelname Onderzoek (RSO-norm). In 2007 deed 61% van de Nederlandse bevolking van 6-79 jaar regelmatig aan sport. Dit gemiddelde verhuut echter dat er grote verschillen zijn tussen bevolkingsgroepen, die voor een belangrijk deel samenhangen met leeftijd. De sportdeelname daalt met het oplopen van de leeftijd. 83% van de basisschoolleerlingen doet minstens twaalf keer

per jaar aan sport, ruim de helft sport wekelijks. Mannen (63%) sporten vaker dan vrouwen (59%) (SCP, 2010).

Ook het upgraden van sportaccommodaties is één van de ambities van het Olympisch Plan.

Sportstimulering

Het ministerie van VWS initieert diverse stimuleringsmaatregelen (bijv. Buurt Onderwijs Sport, Meedoen allochtone jeugd, Impuls Brede scholen, sport en cultuur, en het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen) en zoekt samenwerking met de ministeries Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en Justitie.

Met de regeling Impuls brede scholen, sport en cultuur (Regeling Combinatiefuncties 2007) geeft het kabinet een structurele, personele impuls die wordt uitgevoerd in nauwe samenwerking met gemeenten en de onderwijs-, sport- en cultuursector. De verbinding tussen sport, cultuur en onderwijs kan worden versterkt en kan leiden tot een samenhangend en dekkend aanbod voor de jeugd. Voorwaarde voor deelname aan deze regeling is dat de gemeente en andere partners 60% van de kosten zelf bijdragen.

Sportorganisaties

Nederland telt 27.000 sportverenigingen en zij vormen nog altijd het kloppend hart van de Nederlandse sportinfrastructuur. Sportverenigingen hebben echter niet het alleenrecht op de sport. Ruim twee miljoen Nederlanders sporten bij één van de 2000 fitnesscentra. Combinatiefunctionarissen moeten verenigingen helpen om een brug te slaan naar het onderwijs. In zogeheten proeftuinen worden nieuwe, dienstverlenende concepten ontwikkeld. Veel aandacht gaat daarbij uit naar grote, moderne verenigingen.

Het vinden van vrijwilligers voor het bestuur is bij veel verenigingen een belangrijk probleem. Landelijk geeft tweederde van de verenigingen aan behoefte te hebben aan ondersteuning, vooral ook op het terrein van marktgericht denken (sponsoring, ledenwerving).

Sportinfrastructuur/accommodaties

Als het gaat om de organisatie van de sportinfrastructuur moet de gemeente een bijdrage leveren, om het behalen van positieve meerwaarden 'sport als middel' ook in de toekomst te kunnen garanderen. De sportdeelname groeit nog steeds, terwijl het aantal accommodaties niet groeit of zelfs terugloopt. Bij elkaar waren er in 1988 nog 84 faciliteiten per 100.000 sporters, tegen 64 in 2006. Groei zit vooral in het aantal Cruyff Courts en Krajicek playgrounds en bij de commerciële sportorganisaties (maneges, sportscholen, fitnesscentra).

Binnen gemeenten is te zien dat de exploitatie van accommodaties door particulieren tussen 2003 en 2006 stopt of zelfs keert. Het gemiddelde aantal leden van de sportvereniging steeg in die periode verder van 174 naar 190. Investerings van de overheid zijn de afgelopen jaren hoofdzakelijk gericht op stimulering van de software van de sport. Programma's om te investeren in sportaccommodaties zijn er op rijksniveau niet of nauwelijks geweest. Nog steeds investeren vooral lokale overheden veel in sportaccommodaties, in 2006 gaat 76% van de netto gemeentelijke uitgaven voor de sport naar accommodaties.

4.2 Provinciale ontwikkelingen

Algemeen

Ontwikkelingen in de Groningse samenleving laten zien dat er een sterke toename zal zijn van het aantal ouderen en afname van het aantal jongeren. Hieraan gekoppeld ontstaat er een veranderende verhouding tussen de werkende groep en de niet-werkende groep in de Groningse samenleving. De verwachting is dat de Groningse bevolking na 2010 zal afnemen. Deze daling vindt plaats onder jongeren tot 19 jaar (-8% in 2020) en onder 20- tot 65 jarigen (- 6% in 2020). Het aantal 65- plussers zal sterk stijgen (+ 33% in 2020).

In de provincie Groningen is het aantal volwassenen met overgewicht tot 2006 sterk gestegen. Echter, tussen 2006 en 2010 daalde het percentage volwassenen met matig overgewicht licht en stabiliseerde het percentage met ernstig overgewicht. Daarmee volgt de provincie Groningen de landelijke trend: het aandeel volwassenen met overgewicht stabiliseert rond de 50%.

In 2009 is 81% van de kinderen in de groepen 7 en 8 van het basisonderwijs lid van een sportvereniging. In het voortgezet onderwijs is in 2008 64% lid. Van de volwassenen in de provincie Groningen is in 2010 41% lid van een sportvereniging (GGD, 2010).

De provincie Groningers heeft ten aanzien van de andere provincies in Nederland het grootste aantal inwoners dat minstens twaalf keer per jaar sportte (66%) (SCP, 2010).

Beleid

De provincie heeft met haar sportnota 'Mitdoun = Goud! (2007 tot en met 2010) stevig ingezet op sport en gezondheid. Ook is er aandacht voor talentontwikkeling, ouderensport, jeugd, sportverenigingen en activiteiten voor niet-sporters. De provincie heeft binnen de sociale agenda gekozen voor drie programmalijnen (2009 – 2012): jeugd, participatie & gezondheidszorg, wonen-welzijn-zorg. Sport draagt bij aan het in stand houden van een goed functionerende samenleving en een prettig leefklimaat. De provincie Groningen heeft als vervolg een korte sportnotitie (2010) opgesteld. De notitie geeft de rol weer die de provincie wil spelen binnen de sport, welke keuzes men maakt en hoe daar uitvoering aan wordt gegeven.

De provincie ziet een rol voor zichzelf weggelegd op het terrein van sport, hoewel sport geen provinciale kerntaak is. De provincie wil zich inzetten om de provinciale basisinfrastructuur in stand te houden op het gebied van sport, met het accent op het verbinden van partijen binnen en buiten de sport en het bieden van een platform voor de sport. De provincie wil het sportaanbod in de krimpgebieden, zoals Oldamt, zoveel mogelijk behouden. Daarnaast richt men zich op kwetsbare doelgroepen, zoals gehandicapten.

De rol van de provincie ligt op het vlak van regievoering, coördinatie, het nemen van initiatief of het leggen van verbindingen. Dit alles moet bijdragen aan actieve, gezonde en sociaal sterke inwoners en een aantrekkelijke provincie. Men richt zich met name op sport op bovenlokaal of provinciaal niveau.

De provincie maakt de volgende beleidskeuzes:

- Ondersteunen van een kennis- en dienstencentrum sport, het zogenaamde Sportplein Groningen. Het centrum heeft als doel het bevorderen en verbeteren van de samenwerking en afstemming tussen de vele sport(gerelateerde) organisaties in de

stad en provincie, en het uitvoeren van gezamenlijke programma's en projecten ten behoeve van de sport. Huis voor de Sport Groningen vervult hierin een faciliterende en regierol.

- Faciliteren van regionale initiatieven in krimpgebieden in relatie tot bewegen en gezondheid. Maatwerk is het sleutelwoord om door middel van sport de leefbaarheid te behouden.
- Ondersteunen van sport voor mensen met een beperking. Omdat de aantallen op gemeentelijk en regionaal niveau gering zijn en er sprake is van een grote verscheidenheid aan beperkingen, wordt gekozen voor een aanpak op provinciale schaal.
- Stimuleren van talentontwikkeling. De provincie blijft talentontwikkeling en – begeleiding van jonge sporters ondersteunen. Hierbij richt de provincie zich, in verband met bezuinigingen, op een aantal specifieke sporttakken: volleybal, basketbal en korfbal. Dit zijn 'bewezen' sporten waarin Groningse sporters het goed doen.
- Ondersteunen en stimuleren van evenementen op het gebied van sport en bewegen. De evenementen dragen bij aan gezondheidsbevordering en sportdeelname. Ook is het een middel voor promotie en marketing. De nadruk ligt op de kernsporten volleybal, basketbal en korfbal.
- Ondersteunen van het Olympisch Plan 2028. De provincie Groningen ondersteunt het Olympisch Plan 2028 geïnitieerd door NOC*NSF en gebruikt het als stimulans voor de sport in Groningen. De provincie Groningen wil in samenwerking met de andere twee noordelijke provincies een bijdrage leveren (Noordelijke Olympische Beweging) aan de ambitie om de sport in Nederland naar Olympisch niveau te brengen.

4.3 Gemeentelijke ontwikkelingen

Algemeen

De gemeente Haren heeft met haar vier dorpen Glimmen, Haren, Noordlaren, Onnen een bijzonder karakter. Het is er prachtig groen met alle voorzieningen op de grens van stad en land. Het vele groen maakt Haren een gewilde plaats om te wonen, te werken en te verblijven. Haren onderscheidt zich door een bundeling van kwaliteiten. Het is niet alleen groen maar kent ook goede voorzieningen op sociaal cultureel gebied, een breed winkelaanbod en tal van mogelijkheden op het gebied van recreatie en sport.

Als het gaat om de bevolkingsontwikkeling in de gemeente Haren is de prognose dat het aantal inwoners in 2020 iets zal toenemen (1,5%) ten opzichte van 2010. Een afname is te zien in de leeftijdscategorieën 0 tot 15 jaar en 30 tot 65 jaar. De leeftijdscategorie 15 tot 30 jaar blijft gelijk en het aantal 65- plussers neemt in omvang toe.

Hieronder de kengetallen betreffende de demografische ontwikkelingen verdeeld over de dorpen.

<i>Dorp/wijk</i>	<i>Aantal inwoners 2010</i>	<i>Aantal inwoners 2020 (prognose TNO)</i>
Haren-dorp	10.562	
Haren-oost	5.244	
Glimmen	1.375	
Onnen	757	
Noordlaren	578	
Totaal gemeente	18.516	18.792

Verenigingen en sportdeelname

In het begin van deze notitie is een kort beeld geschetst van de sportbeoefening in Nederland en de provincie Groningen. Binnen de gemeente Haren zijn een groot aantal verenigingen actief. Het aanbod strekt zich vooral uit tot de klassieke sporten zoals voetbal (3x), volleybal, basketbal, handbal, tennis (2x), hockey, zwemmen, ruitersport, atletiek, badminton, watersport, golf, gymnastiek, ballet (3x), karate, judo, schaatsen. Maar ook kan men terecht bij de boogschuttervereniging, de bridgeclub (12x), de hengelsportclub (4x), de schaakclub, de duikvereniging, de ijsvereniging (3x) en de jeu de boules-vereniging. Totaal zijn er in de gemeente 61 verenigingen actief.

Sportverenigingen bieden een goede plek om te bewegen aan inwoners van Haren. Jong en oud is lid voor de sport, maar ook voor de gezelligheid. De vereniging heeft een vormende werking en een positieve invloed op de sociale cohesie en de leefbaarheid. Veel verenigingen kennen een jarenlange traditionele verengingstructuur en bieden over het algemeen weinig nieuwe sporten aan. De landelijke trend dat de laatste jaren het gemiddelde ledenaantal van de verenigingen afneemt en er een tekort aan vrijwilligers ontstaat, is ook in Haren zichtbaar.

Haren heeft de beschikking over tal van sportaccommodaties. Er is een sportcentrum met zwembad, een sportcomplex, een sportzaal, 4 gymzalen, een paardensportterrein, 2 tennisparken, 3 ijsbanen, 2 multifunctionele sportterreinen, een hockeycomplex, 3 voetbalparken, een golfbaan, een particulier zwembad en verschillende sportzalen bij voortgezet- en speciaal onderwijs. Voor mensen met een beperking zijn er 8 verenigingen waar gehandicaptensport beoefend kan worden. Dit varieert van basketbal tot hockey, voetbal en aangepaste vormen van sporten. Zie voor een compleet overzicht de bijlagen; het document 'deskresearch', het overzicht 'sporten georganiseerd en ongeorganiseerd' en de inventarisatie 'sportaccommodaties'.

De sportdeelname door kinderen uit de groepen 4, 6 en 8 van het basisonderwijs is groot. In 2010 is 96% van de kinderen (RSO-norm, 12 keer per jaar sporten) sporter en 84% van de kinderen is lid van een sportvereniging (provincie 81%). Van de volwassen Harenaren (19+) is 34% lid van een sportvereniging (provincie 41%). Aan de beweegnorm voldoen 65% van de kinderen en van de volwassenen 50%. Kinderen en volwassenen die ongeorganiseerd sport beoefenen zijn hierin niet inbegrepen.

Tabel sportgedrag; cijfers van SCP, GGD, BOS

	<i>Landelijk</i>	<i>Provinciaal</i>	<i>Haren</i>
Beweegnorm volwassenen (19+)	61% (2009)	44% (2010)	50% (2010)
Beweegnorm jeugd (basisonderwijs)	46% (2009)	55% (2010)	65% (2010)
Sporter totale bevolking	61% (2007)	66% (2010)	96% (2010)
Lidmaatschap sportvereniging volwassenen (totale bevolking)	31% (2007)	41% (2009)	34% (2010)
Lidmaatschap sportvereniging jeugd	80% (2007)	81% (2009)	84% (2010)
Ledenaantallen sportverenigingen			

Sportbeleid

Sportstimulering

De gemeente beschikt over een sportnota (1992) waarin als uitgangspunt dient dat inwoners van Haren naar eigen keuze en overeenkomstig hun aanleg en interesse op verantwoorde wijze sport kunnen beoefenen, dan wel daarbij betrokken kunnen zijn. De rol van de gemeente is hierin voorwaardenscheppend en stelt goede en betaalbare basisfaciliteiten ter beschikking.

Door middel van sportstimulering wil de gemeente meer mensen aan het sporten en bewegen krijgen en houden. Door deelname aan de landelijke Breedtesport Impuls (2000 – 2006) en de Buurt Onderwijs Sport impuls (2007 – 2010) werken we met sport als middel aan het terugdringen van achterstanden bij de doelgroep 4 tot 19 jaar. Het gaat hierbij om achterstanden op het gebied van gezondheid, welzijn, onderwijs, opvoeding en/of sport & bewegen. Maar ook om activiteiten die gericht zijn op het terugdringen van overlast door jongeren. Vanwege het succesvol verloop van het BOS- project hebben we de looptijd verlengd met een jaar, tot en met december 2011.

Combinatiefunctie regeling en Brede school¹

In november 2009 hebben we de intentieverklaring Impuls brede scholen, sport en cultuur ondertekend. De zogenaamde Combinatiefunctie regeling heeft als doel het versterken van sportverenigingen, het stimuleren van dagelijks sport- en beweegaanbod op en rond scholen en bevorderen dat jeugd vertrouwd raakt met één of meer kunst- en cultuurvormen en het stimuleren van actieve kunstbeoefening onder jongeren. Deze regeling geeft ons de mogelijkheid om de sportparticipatie van de jeugd tot 19 jaar op huidig niveau te houden en jeugd die nog niet voldoende sport in beweging te krijgen. Dit levert een bijdrage aan een gezonde leefstijl en doelstellingen van het lokaal gezondheidsbeleid. We gebruiken de periode tot en met november 2011 voor inventarisatie van kansen en mogelijkheden en mogelijke implementatie van de regeling. De keuze voor definitieve deelname zullen we in het kader van het nieuwe sportbeleid maken.

Met deze regeling kunnen we aansluiten bij de ontwikkeling van de Brede school in Oosterhaar (realisatie gepland januari 2013). De Brede school geeft de mogelijkheid de verbinding tussen sport en onderwijs te versterken en een samenhangend en dekend aanbod voor jeugd te stimuleren. Door een samenwerking tussen scholen, naschoolse opvang, buurtorganisaties en sportverenigingen ontstaat er een doorlopend en zo mogelijk dagelijks sport- en beweegaanbod voor jeugd.

Bewegingsonderwijs en verenigingsondersteuning

Om zo veel mogelijk inwoners van Haren aan het sporten en bewegen te krijgen te en houden zijn de scholen en de sportverenigingen en anderzijds de sportaccommodaties de natuurlijke plekken om dit te kunnen doen. Een kwalitatief en kwantitatief goed sportaanbod binnen en buiten de scholen is dan ook van groot belang. De school speelt een belangrijke rol bij het ontwikkelen van een sportieve leefstijl voor de jeugd. Binnen de school geldt dat er voldoende, deskundige en enthousiaste vakmensen nodig zijn. In de gemeente Haren zijn 4 vakleerkrachten actief. Zij verzorgen op 8 van de 10 basisscholen voor de groepen 3 tot en met 8 elk 2 lessen bewegingsonderwijs.

Sterke en gezonde sportverenigingen zijn noodzakelijk om inwoners van Haren te laten sporten. Sportverenigingen moeten in de toekomst in staat zijn om nog beter hun maatschappelijke rol in te vullen. Daarnaast moeten verenigingen kunnen voldoen aan de toenemende wensen van burgers aan vernieuwend en/of anders georganiseerd

¹ In de bijlagen is een samenvatting van het advies over de invulling van deze regeling opgenomen.

sportaanbod. Goed geschoolde werknemers en gemotiveerde vrijwilligers zijn essentieel voor de sport. Sporters zetten zich graag voor andere sporters in. Op geen enkel ander gebied zijn zoveel vrijwilligers aan het werk als binnen de sportvereniging. In bestuursfuncties, als scheidsrechter, coach/trainer, verzorger van materialen en accommodaties, etc. Ook de jongste vrijwilligers kunnen ervaring opdoen bij maatschappelijke stages binnen sportverenigingen. De sportvereniging wordt de ontmoetingsplek en de verbindende factor tussen school -en buurtsport. Om sportverenigingen in staat te stellen hun nieuwe maatschappelijke rol op zich te nemen en sterk en vitaal te worden is ondersteuning, behoud en scholing van vrijwilligers en begeleiding door professionals noodzakelijk. Huis voor de Sport Groningen ondersteunt in onze opdracht sinds 2000 de lokale sportverenigingen op het gebied van traditionele thema's en sociaal maatschappelijke ontwikkelingen.

Uitgaven sport

Gemiddeld worden landelijk de gemeentelijke uitgaven aan sport voor een derde gedekt door de inkomsten. Vrijwel overal geldt dat het grootste deel van de financiële middelen besteed wordt aan de sportaccommodaties. Dit is ook in Haren het geval. Daarbij valt op het schril contrast tussen de kosten en de baten verhoudingen (zie bijlage deskresearch): gemiddeld worden de gemeentelijke uitgaven aan sport in Haren voor ongeveer een zestiende deel gedekt door de inkomsten uit verhuur. De gemeente Haren neemt dus 94% van de kosten voor haar rekening!

In de onderstaande tabel staan de overheidsuitgaven aan sport vermeld (CBS, 2010).

Tabel gegevens CBS, Den Haag, juni 2010

<i>2008, mln. Euro (x 1.000)</i>		Overheid	Rijk	Provincies	Gemeenten	Haren
Sport totaal	bruto uitgaven	1491	105	17	1369	1.169
	netto uitgaven	1112	103	16	993	1.097
	inkomsten	379	1	1	376	72
Sportaccommodaties	bruto uitgaven	1191	-	2	1189	864
	netto uitgaven	852	-	2	850	-
	inkomsten	339	-	0	339	-
Sportclubs/ raden (betreft de subsidiëring en faciliteren van sportclubs)	bruto uitgaven	142	10	13	120	-
	netto uitgaven	119	10	12	97	-
	inkomsten	23	-	0	23	-

Sportbesluit

Bij de aanleg van de laatste sportvelden hebben we het Sportbesluit toegepast. Voor het toepassen van het Sportbesluit moet de gemeente aan een aantal cumulatieve voorwaarden voldoen. Er moet sprake zijn van het verlenen van het recht gebruik te maken van een sportaccommodatie en het geven van gelegenheid tot sportbeoefening, daarnaast zijn er voorwaarden in de sfeer van onderhoud door of vanwege de gemeente, de aanwezigheid van kleed- en doucheruimten en de aanwezigheid van sportattributen.

Gemeenten hebben bij toepassing van dit besluit recht op aftrek van voorbelasting. Dat brengt mee dat de gemeente de omzetbelasting met betrekking tot de bouw en het onderhoud van de sportaccommodaties, in aftrek kan brengen. Het gaat hierbij vaak om aanzienlijke bedragen. Ook de omzetbelasting met betrekking tot het gebruik van de sportaccommodatie (zoals gas, water en licht) kan in aftrek worden gebracht.

Bij het ter beschikking stellen van een sportaccommodatie ten behoeve van actieve sportbeoefening, brengt de gemeente over de vergoeding 6% omzetbelasting in rekening. Omdat de aan de gemeente in rekening gebrachte BTW meestal 19% bedragen, levert dit de gemeente al gauw een BTW voordeel op van 13% ($19-6=13$).

Accommodatie & tarievenbeleid

Accommodaties

Het is goed om sport zo toegankelijk mogelijk voor burgers te maken en te houden. Ruimte voor bewegen is daarbij essentieel. Niet alleen ruimte in sporthallen en op sportparken, maar ook dicht bij huis, op speelplaatsen of gewoon op straat. Sporten hoeft niet altijd bij de sportvereniging of fitnesscentrum, maar kan ook prima ongeorganiseerd. Trapveldjes, basketbalpleintjes, sportterreinen, speelplaatsen, parken zijn uitstekende plekken om te sporten en te bewegen. Het draagt bij aan het verbeteren van de sociale infrastructuur en het kan de overlast door rondhangende jongeren sterk terugdringen. Kortom; sport moet bereikbaar zijn en centraal gelegen (sport)plekken in de buurten dienen zo veel mogelijk behouden te blijven.

Gemeentelijke sportaccommodaties worden doorgaans verhuurd aan de lokale sportverenigingen en scholen voor de organisatie van het bewegingsonderwijs. De gemeente Haren hanteert voor zowel de verhuur van binnen – als buitensportaccommodaties een tarievenregeling en algemene gebruikersvoorwaarden. Hierbij gelden de landelijke richtlijnen. Er is tot nu toe geen rekening gehouden met kostendekkendheid, huurtarief voor verenigingen en de kosten van beheer en onderhoud die wij als gemeente maken staan los van elkaar.

We hebben in Haren te maken met verscheidene accommodaties met verschillende beheersvormen. Zo is er het geprivatiseerde sportcomplex Scharlakenhof waarvan de volledige exploitatie bij Optisport ligt. De gemeente is als eigenaar verantwoordelijk voor het onderhoud van het gebouw. De 3 voetbalverenigingen Glimmen, Haren en Gorecht hebben de beschikking over velden, kleed- en clubgebouw. De gemeente is verantwoordelijk voor onderhoud van de voetbalvelden en de kleedaccommodaties. Per 1 juli 2011 verhuist VV Gorecht naar het nieuwe uitgebreide sportpark aan de Onnerweg. De tennisparken van SV Glimmen en Tennis en Squash club Haren worden geëxploiteerd door een stichting, bij hen berust het volledige beheer en onderhoud van banen en opstallen. Het beheer van de accommodatie hockeyclub GHHC ligt deels bij de gemeente en deels bij de club. De gemeente verzorgt het onderhoud van het kleedgebouw en het 4de waterveld. De club zelf heeft middels een stichting een erfpachtconstructie met de gemeente voor het onderhoud van de 3 kunstgrasvelden. Het onderhoud van het clubgebouw is voor de hockeyvereniging zelf. De Noord Nederlandse Golf en Country Club heeft een eigen Golfterrein in Glimmen. De Harense Atletiekvereniging ATC'75 maakt gebruik van het Sportpark Onnerweg en heeft een huurovereenkomst met de gemeente. De watersportvereniging VWDTP heeft een eigen clubgebouw waarbij een stichting het onderhoud uitvoert. De onderwatersportvereniging de Watergeuzen heeft een erfpachtrecht en opstalrecht voor hun clubgebouw. Als het gaat om de gymnastieklokalen zijn deze allemaal eigendom van de gemeente. In de bijlage 'In-

ventarisatie Sportaccommodaties' staan de onderhoudsconstructies per accommodatie aangegeven.

Tarieven

De tarieven voor de gemeentelijke buitensportaccommodaties zijn vastgesteld in de 'Tarievenregeling buitensportaccommodaties'. Voor de binnensportaccommodaties wordt eens in de vijf jaar een vergelijking gemaakt met enkele referentie gemeenten. Toetsing vindt plaats aan de hand van landelijke normen en richtlijnen en volgens de algemene voorwaarden uitgewerkt in de notitie 'Gebruik gymzalen gemeente Haren' en de 'Tarievenregeling Buitensportaccommodaties'. Deze tarieven worden jaarlijks verhoogd met de CBS-index.

Speelplaatsen en ontmoetingsplekken

Wij hebben een speelplaatsennota (1999) waarmee we beogen een bijdrage te leveren aan de harmonieuze ontwikkeling van kinderen. Dit doen we door een evenwichtige verspreiding van de speelplaatsen over de wijken en buurten in Haren. Naast het beschikbaar stellen van de benodigde financiële middelen wordt er aangesloten bij het besluit 'Veiligheid van attractie- en speeltoestellen'. Het besluit zegt dat speeltoestellen veilig moeten zijn en dat bij normaal gebruik deze geen gevaar mogen opleveren voor veiligheid of de gezondheid van personen.

Speelplaatsen zijn een onderdeel van de woonomgeving, ze fungeren als een soort baken, een herkenbaar vast punt, een ontmoetingsplek waar volwassenen, kinderen en jongeren met elkaar afspreken als startpunt van sport, bewegen en spel. Jong en oud kan op een zelf te bepalen moment een zelfgeorganiseerde sport beoefenen. Een ontmoetingsplek moet voorzieningen bieden die uitdagen/ bijdragen aan het willen ontmoeten van elkaar en actief bezig zijn.

In de gemeente Haren zijn een tal van speelplaatsen waar gesport en bewogen kan worden. Zo telt de gemeente 11 openbare speelplaatsen bij scholen en 43 openbare speelplaatsen voor de leeftijdsgroep 0 tot 19 jaar. In Noordlaren en Onnen bevinden zich multifunctionele sportterreinen en in Oosterhaar is een skatepark. Verspreid over de gemeente bevinden zich 4 basketbalveldjes en 11 trapveldjes en achter sportcentrum Scharlakenhof ligt een Jeu de Boules baan. Daarnaast zijn er gewone plantsoentjes en grasveldjes waar je kunt sporten en spelen.

WMO beleid

Ons WMO beleid heeft tot doel het realiseren van een plezierig, betrokken en veilig Haren. Een samenleving waarin mensen gekend en bekend zijn. De openbare ruimte moet voor elke burger toegankelijk en veilig te gebruiken zijn. De leefbaarheid en de eigen identiteit van kleine kernen moet behouden blijven. De openbare ruimte moet uitnodigen om te ontmoeten, te ontspannen en actief te zijn. Een impuls geven aan respect voor elkaar en de omgeving. In het WMO-beleid wordt de positieve invloed van het sociale netwerk onderkend.

Gezondheidsbeleid

Mensen die fit zijn, zijn gelukkiger dan zij die niet fit zijn. Wie gezond is, presteert in het dagelijks leven beter. Sportieve mensen zijn mentaal en fysiek gezonder en leven hier ook naar. Een gevarieerd en gezond voedingspatroon, genoeg slaap en matig gebruik van genotmiddelen is een tweede natuur. Bovendien zorgt een gezonde burger er vaak voor dat kinderen (de toekomst) hun goede gewoonten overnemen. De gemeente geeft in haar gezondheidsbeleid (als onderdeel van de WMO) aan dat alle Harenaren optimale kansen moeten hebben voor een goede gezondheid. Iedere burger heeft hier-

in ook zijn eigen verantwoordelijkheid. Door middel van preventieve maatregelen werkt de gemeente permanent aan een verbetering van de gezondheidssituatie van haar inwoners. Cijfers van de GGD laten zien dat het percentage volwassenen met overgewicht in de provincie tot 2006 sterk steeg. Tussen 2006 en 2010 het percentage ten aanzien van matig overgewicht licht gedaald en het percentage ernstig overgewicht gestabiliseerd. Daarmee volgt de provincie Groningen de landelijke trend: stabilisatie van overgewicht bij volwassenen rond de 50%. Cijfers van Haren laten zien dat in 2006 37% van de volwassenen matig overgewicht had en in 2010 is dit gedaald naar 27%. Ernstig overgewicht is ten opzicht van 2010 gestegen van 5% naar 13%.

Jeugdbeleid

Het gemeentelijk jeugdbeleid is opgenomen in de WMO (prestatieveld 2) en is erop gericht om de ontplooiingskansen van de jeugd te vergroten. Daarnaast achterstand en uitval te voorkomen, de sociale binding van jeugdigen onderling te versterken en overlast te voorkomen. Wij hebben extra aandacht voor kwetsbare jeugd.

Subsidies

Sport kost geld en er is veel verschil in kosten tussen de sporten onderling. In de gemeente Haren worden mensen, voor wie de hoogte van de kosten voor sportdeelname een probleem is, geholpen (Participatiefonds). Ook sportorganisaties kunnen worden gesubsidieerd. De regeling subsidie cultuur, sport, welzijn en zorg stelt geld beschikbaar voor activiteiten die plaats vinden in de gemeente en voor inwoners van de gemeente. Drie doelgroepen hebben prioriteit: ouderen, jongeren en gehandicapten. Vernieuwende activiteiten en activiteiten waarbij een samenwerking tussen verschillende beleidssectoren tot stand komt/gekomen is krijgen voorrang. De aanvragen voor sportsubsidies en de uitgekeerde bedragen verschillen per jaar. Gemiddeld gaat het om een bedrag van € 1.200,- op jaarbasis. Onze conclusie is dat sportverenigingen deze regeling nog onvoldoende weten te vinden.

Daarnaast is er de sportsubsidieregeling voor kleinschalige activiteiten (maximaal € 250,-) en hebben we specifieke sportpromotiesubsidies voor evenementen als Eurovoetbal, de 4 Mijl, de Halve Marathon en het Sportgala. De Harense Padvinderij ontvangt een meerjarensubsidie voor de organisatie van vrije tijd- en sportactiviteiten voor de jeugd. Met welzijnsorganisatie Torion hebben wij meerjarenafspraken voor de organisatie van sport- en bewegingsactiviteiten voor jongeren en ouderen.

Economisch- en vestigingsbeleid

Faciliteiten voor sport en bewegen dragen bij aan de aantrekkelijkheid van Haren als woongemeente. Ook sportieve evenementen kunnen een bijdrage leveren aan economische activiteiten in onze gemeente. De gemeente kan zich door een goed voorzieningenniveau op sportief gebied onderscheiden als vestigingsplaats om te wonen en te werken.

4.4 Lopende projecten

Sportpark Onnerweg

De afgelopen jaren is hard gewerkt aan de gezamenlijke huisvesting van de voetbalverenigingen VV Haren, VV Gorecht en de atletiekvereniging ATC op een nieuw en gezamenlijk sportpark aan de Onnerweg in Haren. Dit complex zal de naam 'De Koepele' gaan dragen. In het voorjaar van 2010 zijn de werkzaamheden voor de aanleg van de kunstgrasvelden en de atletiekbanen afgerond. De sporters gebruiken deze faciliteiten al volop. De elektrische aansluiting van het sportpark is ook gerealiseerd waardoor het park nu ook 's avonds volop gebruikt kan worden. Samen met de verenigingen is

het gehele jaar gewerkt aan de tekeningen voor de nieuwe club- en kleedgebouwen en voor de berging voor het Zernike College en ATC 75. Het resultaat hiervan is een compleet ontwerp voor de gebouwen met een werkomschrijving voor de bouw. De daadwerkelijke bouw zal in 2011 worden uitgevoerd. Voor de aanleg van de nieuwe parkeerplaats en de voetgangerstunnel is opdracht verleend. De parkeerplaats zal plaats bieden aan 130 auto's en de voetgangerstunnel maakt de loopverbinding met het terrein aan de Geertsemaweg mogelijk. In april 2011 zijn deze werkzaamheden afgerond. De planning is dat in de zomer van 2011 het gehele project afgerond kan worden. VV Gorecht zal met ingang van het seizoen 2011 – 2012 verhuizen naar het nieuwe sportpark. Omdat we hadden besloten de voorbereidingskosten intern te verrekenen en niet ten laste te brengen van het uitvoeringstraject, boeken we deze nu af.

Verplaatsing Blauwe Ruiters

Eind 2008 hebben wij het bestuur van de paardensportvereniging 'De Blauwe Ruiters' aangegeven dat het terrein aan de Oosterweg in 2010 verlaten moet zijn. De vereniging is op grond van een inventarisatie van beschikbare mogelijkheden en door de vereniging aangedragen opties zelf in gesprek gegaan met bestaande maneges. Dit proces is nog niet afgerond. Daarnaast wordt geïnventariseerd waar eventueel de concoursen van de vereniging kunnen worden gehouden. Wij verwachten in 2011 duidelijkheid over de Blauwe Ruiters. Wij hebben de huur verlengd tot 1 november 2011 op de huidige locatie.

Kunstgrashockeyvelden GHHC

GHHC heeft een vierde veld gekregen. Het is in november 2010 feestelijk in gebruik genomen. GHHC had een grote behoefte aan een vierde veld. Het nieuwe veld is een volwaterveld. Wij hopen dat GHHC nu weer goed voor de dag komen, qua veld. Wij zijn in overleg met vereniging over de aanpak van de kleedruimten en het clubhuis.

Ijsbaan

In ons collegeprogramma hebben wij de ambitie opgenomen dat er een ijsbaan zal komen in of dicht bij Haren. Hiertoe is een werkgroep actief waarin vertegenwoordigers van de ijsvereniging en de schaatsvereniging van Haren en de gemeente zijn vertegenwoordigd. Doelstelling van deze werkgroep is het realiseren van een natuurijsbaan bij Haren. Met inachtneming van het Programma van Eisen heeft deze werkgroep op dit moment (voorjaar 2011) nog een aantal locaties op het oog waar volgens hen de ijsbaan neergelegd zou kunnen worden. Insteek is dat voor de zomer van 2011 meer duidelijkheid zal zijn over de nieuwe voorkeurslocatie.

Scharlakenhof

Wij hebben in 2000 besloten het sportcomplex Scharlakenhof volledig te privatiseren. De exploitatie is vervolgens overgedragen aan een professionele exploitant van sportcentra. Om de private exploitatie financieel mogelijk te maken en voor de lange duur te garanderen, zouden naast het sportcomplex appartementen gerealiseerd worden. Hiervoor heeft de exploitant destijds een ontwikkelaar geselecteerd. De geplande realisatie van de appartementen door de ontwikkelaar is, mede door de economische crisis, onzeker zo niet onmogelijk geworden. Door deze omstandigheden hebben wij ons moeten herberaden op de mogelijkheden voor behoud van de openstelling van het sportcentrum op deze locatie in de toekomst. Op 1 juni 2010 hebben wij aan de exploitant en aan de ontwikkelaar onze zorgen geuit over de voortgang en de haalbaarheid van de ontwikkeling van het nieuwbouwplan (de bouw en verkoop van de appartementen). Aanleiding hiervoor is geweest de eerdere mededeling van de ontwikkelaar dat zij geen kans meer zag de ontwikkeling te realiseren en te verkopen. Door deze mededeling hebben wij ook de voor de bouw van de appartementen benodigde bestemmings-

planprocedure niet kunnen voortzetten. Na overleg hebben wij moeten concluderen dat wij niet de gevraagde duidelijkheid krijgen van onze koper over de mogelijkheden voor nakoming van de gemaakte afspraken. Wij hebben dan ook, gezien het bovenstaande, besloten de koopovereenkomst van de Scharlakenhof locatie te ontbinden. In de tweede helft van 2011 zullen wij aan de hand van een onderzoek een voorstel aan de raad voorleggen.

5. Constateringen en uitgangspunten uit veld en brainstormgroep

Voor draagvlak van nieuw beleid is interactie en communicatie met het veld (sportverenigingen, onderwijs, kinderopvang, commerciële aanbieders, jongerenwerk, ouderenwerk) essentieel. In november 2010 en april 2011 hebben wij voor alle betrokken partijen, sportverenigingen en ongeorganiseerde sporters twee interactieve bijeenkomsten georganiseerd. Aan de hand van een aantal stellingen hebben ruim 45 belangstellenden in groepen met elkaar gediscussieerd over sportbeleid en nieuwe ontwikkelingen op dit gebied. Tijdens de tweede bijeenkomst hebben de aanwezigen nogmaals gereageerd op de aan hen voorgelegde prioriteiten. Daarnaast zijn er twee bijeenkomsten geweest met een brainstormgroep van sleutelfiguren en deskundigen die betrokken zijn bij sport en bewegen in onze gemeente. De belangrijkste aandachtspunten die uit de bijeenkomsten naar voren kwamen worden hieronder per onderwerp weergegeven. Het is geen objectief onderzoek, het gaat om meningen, zienswijzen en visies uit het veld.

Sportverenigingen:

- Onvoldoende kader en teruglopende ledenaantallen is bij vrijwel alle sportverenigingen een probleem.
- Sportverenigingen en sporten moeten op dezelfde manier behandeld worden (met betrekking tot subsidies, accommodaties en voorzieningen).

Ongeorganiseerde sport:

- Openbare ruimten moeten beter ingericht worden om te spelen en te bewegen. Jong en oud kunnen elkaar hier ontmoeten en uitgedaagd worden om te sporten en te bewegen.

Onderwijs:

- Samenwerking tussen sport, onderwijs en kinderopvang biedt kansen. Hier moet meer aandacht voor komen.

Accommodatie en tarievenbeleid:

- Het onderhoud van de binnensportaccommodaties verdient aandacht. De accommodaties voldoen niet aan de wensen van de gebruikers en zijn in de ogen van veel gebruikers gedateerd.
- De binnensportaccommodaties kunnen niet aan de vraag van de verenigingen voldoen. De bezettingsgraad is hoog. Er is in de ogen van een aantal verenigingen een tekort aan binnensportaccommodaties. Een andere wens van verenigingen is dat de accommodaties geschikt gemaakt worden voor sporten op wedstrijdniveau.
- Er moet gekeken worden naar spreiding van de sportvelden en gymzalen in de gemeente. Een goede bereikbaarheid is belangrijk.
- Gezamenlijk gebruik maken van (multifunctionele) accommodaties geeft mogelijkheden voor de introductie van nieuwe sporten.
- De huurprijzen van accommodaties is gunstig en dat moet zo blijven.

Subsidiebeleid:

- Projectsubsidies kunnen samenwerking tussen verschillende partijen stimuleren.

Gemeentelijke organisatie:

- De gemeente moet kiezen voor een sociaal beleid waarbij sport wordt ingezet als middel om welzijn, gezondheid en participatie te vergroten.
- De gemeenten moet met name jeugd en ouderen stimuleren te blijven of te gaan sporten en te bewegen.

- De gemeente vervult een voorwaardenscheppende rol in het laagdrempelig aanbieden van sport en bewegen.

6. Nieuw beleid: visie en uitgangspunten

6.1 *Uitgangswaarden*

We hanteren bij ons gemeentelijk beleid een aantal algemene kernwaarden die we kunnen gebruiken bij de formulering van de gemeentelijke visie op sport:

- Behoud van leefbaarheid en eigen identiteit in de kleinere kernen. Hiervoor is het nodig dat een aantal basisvoorzieningen in de dorpen in stand worden gehouden.
- De openbare ruimte nodigt uit om te ontmoeten, te ontspannen en actief te zijn.
- Het welbevinden van de Harense bevolking is belangrijk. Veiligheid, betrokkenheid, een fijn huis, een leuke omgeving en een redelijk inkomen zijn hierbij van belang.
- De bevolkingsprognose geeft in 2015 het beeld van een stabilisatie van het aantal inwoners. Er is een afname te zien bij de leeftijdsgroepen 0-15 jaar en 30-65 jaar. De leeftijdscategorie 15-30 jaar blijft gelijk en het aantal 65-plussers neemt in omvang toe.
- Gezondheidscijfers² laten zien dat 40% van de volwassen Harense bevolking (19+) kampt met overgewicht en 50% voldoet aan de NNGB³. Als het om basisschool jeugd gaat zijn de cijfers respectievelijk 5% en 65%⁴.

6.2 *Visie*

We kiezen ervoor om de sport in te zetten voor doelstellingen van welzijns- en volksgezondheidsbeleid, zoals het bevorderen van ontmoetingsmogelijkheden en sociale samenhang, gezonde leefstijl en dergelijke⁵. Daarbij is voor ons het sociale karakter van sport belangrijk. Sport brengt mensen bij elkaar, biedt gelegenheid om iets voor elkaar te doen en actief bepaalde waarden en normen over te dragen. Actieve deelname aan sport en bewegen zorgt ook voor een sociaal netwerk. We willen daarbij zorgen voor een laagdrempelige toegang tot de activiteit, om de deelname aan sport te bevorderen. Het behouden en vergroten van de sportdeelname onder alle lagen van de bevolking staat centraal.

We zien sport ook als waardevol in zichzelf, een zinvolle en aantrekkelijke tijdsbesteding, en dit volstaat om de sport te willen stimuleren. Dit geldt niet alleen voor de actieve beoefening, maar ook voor de tijd besteed aan het organiseren van de sport als vrijwilliger en sport ter bevordering van de volksgezondheid. Sport maakt mensen vitaal en laat mensen mee doen in de samenleving. Daarnaast zorgt sport voor ontmoeting en verbindt het mensen aan een dorp of wijk. Sport heeft een positief effect op leefbaarheid in de dorpskernen en wijken.

We kiezen niet voor een specifieke doelgroep voor het gemeentelijke sportbeleid. Reden daarvan is dat het voor iedere leeftijdsgroep belangrijk is om te sporten en te bewegen. Iedere inwoner is ons even lief en we willen een leven lang sporten en bewegen stimuleren. Moeten we uit financieel oogpunt toch prioriteiten stellen, dan ligt het accent voor ons op jeugd.

Het bovenstaande betekent dat een indeling in doelgroepen in deze nota niet expliciet benoemd wordt. Dit zullen we in de uitvoeringsplannen wel doen; daar gaat het immers concreet om wat we voor wie doen en wie we daar bij betrekken.

² GGD, 2010

³ De Nederlandse Norm Gezond Bewegen voor volwassenen houdt in dat er minimaal een half uur per dag vijf dagen in de week intensief bewogen wordt. Voor jeugd (tot 18 jaar) geldt dat zij minimaal vijf dagen in de week een uur matig intensief bewegen.

⁴ BOS eindmeting, 2010

⁵ Sociaal ontwikkelingsmodel, Nederland Sportland

‘Wij willen al onze inwoners stimuleren om te (blijven) sporten en bewegen in verenigingsverband en ander verband of ongeorganiseerd’.

‘Wij willen alle inwoners van Haren vitaal en gezond oud laten worden door het stimuleren van een leven lang participatie aan sport en bewegen’.

6.3 Missie

Uit de bovenstaande visie kan de volgende missie worden afgeleid:

Een kwalitatieve en kwantitatieve goede sportaccommodatie⁶ – en sportorganisatie infrastructuur stelt iedereen in staat om mee te doen. Het behouden van een actief, hoogwaardig en breed verenigingsleven met daarnaast aandacht voor bewegen in de openbare ruimte.

6.4 De kracht van Haren

Als het gaat om sport en bewegen is de kracht van Haren:

- Er is een groot divers aanbod van sporten voor verschillende groepen.
- Er is een kwalitatief hoogwaardig sportaanbod.
- Het sportaanbod is breed verdeeld over de gemeente, dicht bij huis.
- Het aanbod is laagdrempelig en toegankelijk.
- Veel van onze inwoners zijn bereid en in staat vorm te geven aan hun eigen verantwoordelijkheid voor de leefomgeving.

6.5 Rolopvatting gemeente

Bij het bovenstaande past voor ons als gemeente een faciliterende en voorwaarden-scheppende rol. Wij zijn als gemeente partner van het externe veld. Het veld formuleert wat zij van ons verwacht en daarbij past dat de gemeente formuleert wat zij van de sport verwacht. Wij formuleren onze rol als ‘partnerschap’. Dit kan betekenen dat we, naast onze eigen inzet, van verenigingen waar mogelijk een bijdrage in menskracht en financiën vragen bij de realisatie en onderhoud van binnen- en buitensportaccommodaties. Hier willen we maatwerk leveren, dus afhankelijk van de mogelijkheden van de verenigingen.

6.6 Hoofddoelstellingen

Vanuit de interactieve avond met het veld en de brainstorm met de sleutelfiguren hebben we inhoudelijke input gekregen. Dit is verwoord in hoofdstuk 5. Deze input hebben we gebruikt om te bepalen waar wij ons de komend jaren op willen richten. Wij kiezen op basis van deze input, van de uitgangswaarden, visie, missie en kracht van Haren een aantal hoofddoelstellingen. Deze doelstellingen hebben we onderverdeeld in domeinen, de thema’s van het gemeentelijk beleid. De domeinen worden vervolgens uitgewerkt. In de uitvoeringsplannen doen we dat samen met de partners en middelen die nodig zijn om de doelstellingen te realiseren.

Sportverenigingen:

- Sporten die tot op hogere leeftijd beoefend kunnen worden extra stimuleren.
- Het verenigingsleven op minimaal hetzelfde niveau houden en de zelfredzaamheid van sportverenigingen stimuleren.
- Sportverenigingen stimuleren tot samenwerking.

⁶ De kwaliteit van de sportaccommodatie is afhankelijk van het toetsingskader dat gebruikt wordt. Gaat het om de bouwkundige kwaliteit of is het een esthetische kwestie. Worden de normen van sportbonden gebruikt of richtlijnen van de KVLO. Wij zullen in het vervolgtraject het accommodatiebeleid nader vormgeven.

- Medewerking verlenen aan initiatieven op het gebied van (breedte) sportevenementen.
- Talenten binnen de gemeente Haren de mogelijkheid geven zich te ontwikkelen.

Ongeorganiseerd sporten en bewegen:

- De openbare ruimte aantrekkelijk maken om individueel, ongeorganiseerd te sporten en te bewegen.
- Sport en bewegen inzetten als middel om een gezonde leefstijl te bevorderen en de sociale cohesie te verhogen.
- Behalen van 75% sport- en bewegingsparticipatie in de gemeente Haren (georganiseerd en ongeorganiseerd).

Speelruimtebeleid:

- Aandacht voor speelruimte en speelvoorzieningen voor verschillende leeftijdsgroepen in de wijk.

Onderwijs:

- De samenwerking tussen sport – onderwijs – ruimte (naschoolse sport) bevorderen.
- Schoolsport dient als basis voor een leven lang sporten en bewegen (inzet vakleerkrachten lichamelijke opvoeding).

Accommodatie en tarievenbeleid:

- Gemeentelijke sportaccommodaties moeten een kwalitatief hoog niveau houden en/of krijgen.
- Streven naar uniformiteit van onderhoudsafspraken en gebruik velden buitensport en een eenduidig tarievenstelsel buitensportaccommodaties.

Subsidiebeleid:

- Meer bekendheid geven aan de bestaande subsidiemogelijkheden ter vergroting van de sportdeelname en sportbeleving in Haren.
- Flexibiliteit bij de inzet van middelen, waarbij ingespeeld kan worden op initiatieven van inwoners en kansen die zich voordoen.

Gemeentelijke organisatie:

- Structureel inwoners betrekken bij het ontwikkelen en uitvoeren van het sportbeleid.
- Een gemeentelijke organisatie die bereikbaar is voor het veld van sport en bewegen en proactief inspeelt op vragen uit het veld.
- Maatregelen en/of initiatieven vanuit de gemeenten moeten voor iedereen zichtbaar zijn.
- We willen optreden als voorwaardenschepper, aanjager en vervolgens de uitvoering en inbedding over dragen aan organisaties en/of inwoners.

7. Domeinen

Wij hebben ambities op het gebied van sport. Echter niet al deze ambities kunnen gelijktijdig en op afzienbare termijn gerealiseerd worden. Per domein wordt aangegeven wat wij willen bereiken en hoe wij dit wil bereiken. In jaarlijkse uitvoeringsplannen moeten we, met inachtneming van de beschikbare middelen, keuzes maken en concreet worden aangegeven welke activiteiten prioriteit hebben. In deze uitvoeringsplannen zal ook worden aangegeven wat we van de partners verwachten, en wie welke rol en taak in de uitvoering heeft.

7.1 Sportverenigingen

De diverse en het grote aantal sportverenigingen biedt een goede plek voor Harenaren om te sporten en te bewegen. De sportvereniging biedt een veilige omgeving waar zowel jong als oud recreatief of prestatief kan sporten. Talent heeft de kans zich te ontwikkelen en mensen ontmoeten elkaar voor de gezelligheid. De sportvereniging heeft nog steeds het unieke karakter van voor en door leden.

Van verenigingen wordt steeds vaker verwacht dat zij een maatschappelijke functie vervullen. Hierbij kan gedacht worden aan inzet voor het onderwijs, de naschoolse opvang, organiseren van een breder en vernieuwend sportaanbod. Hiervoor moet de vereniging wel toegerust zijn. Wij zijn trots op het bloeiende verenigingsleven in onze gemeente en willen dit graag zo houden. Daar vloeit uit voort dat we verenigingen willen ondersteunen om hen toegerust te houden op hun huidige en toekomstige taak. We willen mensen op hogere leeftijd aan het sporten en bewegen krijgen en houden, en voor mensen die al sporten en bewegen een stimulans bieden om dat vooral te blijven doen. Dit vergt een aantal ondersteunende maatregelen.

Haren kent diverse vormen van gehandicaptensport en sommige verenigingen hebben een afdeling voor aangepast sporten. Deze treden wij op dezelfde manier tegemoet als de reguliere sportverenigingen. Daar waar toepasselijk, zullen wij in onze contacten met de sportverenigingen aandacht vragen voor de minder valide mensen.

Talentontwikkeling en topsport

Als het gaat om talentontwikkeling en topsport willen we door middel van maatwerk inspelen op vragen. Daarbij is een belangrijk criterium of deze talentontwikkeling een bijdrage levert aan de lokale samenleving en/of aan de lokale sport of sportvereniging. Zo kunnen topsport en topsportevenementen bijdragen aan het imago van de gemeente. Wij zien topsport en talentontwikkeling echter niet als primaire doelen van gemeentelijk beleid. Talentontwikkeling start bij de sportvereniging en kan door het onderwijs ondersteund worden. Criteria die we bij het ondersteunen van sportevenementen hanteren een groot bereik, het past bij de ambitie van de vereniging, de bereidheid van de vereniging om zelf te investeren en financieel bij te dragen, de 'maat van Haren'.

In tabel 1 staat aangegeven wat we willen bereiken en hoe dit bereikt kan worden. De doelstellingen zijn in volgorde van belangrijkheid weergegeven.

Tabel 1 Overzicht sportverenigingen

	Wat bereiken?	Hoe bereiken?
1.	Samenwerking realiseren	<ul style="list-style-type: none">• Samenwerking tussen verschillende actoren in en om sport tot stand brengen (inzet van een combinatiefunctionaris)

		<ul style="list-style-type: none"> • Het sport en beweegaanbod vergroten (inzet van een combinatiefunctionaris) • Sportverenigingen onderling laten samenwerken om de vereniging te versterken (inzet van een combinatiefunctionaris) • Projectsubsidies invoeren om samenwerking te stimuleren
2.	Het verenigingsleven op minimaal hetzelfde niveau houden en versterken	<ul style="list-style-type: none"> • Inventariseren en financieel ondersteunen opleidingsmogelijkheden voor deskundig kader • Organiseren themabijeenkomsten ten behoeve van sportverenigingen • Intakegesprekken met verenigingen en invulling geven aan ondersteuningsbehoeften • Ondersteuning bij het versterken en/of vernieuwen van het sportaanbod gericht op behoud en werving van leden
3.	Mensen op hogere leeftijd aan het sporten en bewegen krijgen en houden en mensen die al sporten stimuleren	<ul style="list-style-type: none"> • Inventarisatie van het huidige aanbod en toegankelijkheid hiervan voor de doelgroep • Inventariseren welke behoefte de doelgroep heeft • Doelgroep en aanbod bij elkaar brengen • Samenwerking tussen sportverenigingen, zorgsector, welzijnsorganisaties en ouderenwerk organiseren • Aanbod vernieuwen door het verstrekken van projectsubsidies (bijvoorbeeld vanuit de regeling incidentele subsidies)
4.	Ontwikkeling van talenten	<ul style="list-style-type: none"> • Onderwijs en sportverenigingen waar mogelijk ondersteunen met het beschikbaar stellen van accommodaties • Ondersteuning bieden bij de organisatie van sportevenementen
5.	Aandacht voor minder validen	<ul style="list-style-type: none"> • Daar waar toepasselijk, zullen wij in onze contacten met de sportverenigingen aandacht vragen voor de minder valide mens.

7.2 Ongeorganiseerd sporten en bewegen

Veel mensen hebben een voorkeur om te sporten en/of te bewegen als het hen uitkomt. Ze regelen zelf wat, waar en hoe ze dat doen. In plaats van deelname aan sportverenigingen, wordt steeds vaker gekozen voor individuele sporten zoals wandelen, hardlopen, fietsen, skeeleren. Het gaat hier om vormen van beweging die in de openbare ruimte plaatsvinden en waarvoor geen specifieke accommodatiebehoefte bestaat.

Om ongeorganiseerde sporters te stimuleren om een gezonde leefstijl te ontwikkelen en te blijven bewegen, willen we voorzieningen bieden die dit mogelijk maken. Om de

openbare ruimte hiervoor in te richten is een integrale aanpak en samenwerking met de sectoren verkeer en vervoer en openbare ruimte van belang. We denken aan het stimuleren van wandelen en fietsen door de aanleg en het onderhouden van goede wandel- en voetpaden.

Olympisch Plan 2028

In de gemeentelijke WMO nota hebben we gezegd dat het belangrijk is dat mensen elkaar ontmoeten en mee doen in de samenleving. Sport kan hiervoor zorgen en hiermee sluiten we ook aan bij de doelstelling van het Olympisch plan 2028 om toe te werken naar een sportparticipatie van 75% in Haren. Eén van de andere doelen van het Olympisch Plan is om de accommodaties op een hoger plan te krijgen. Als streefdatum wordt daarvoor 2016 genoemd. Wij willen dit in het uitvoeringsplan voor de accommodaties meenemen.

Evenementen

Een andere vorm van sporten en bewegen is deelname aan evenementen. Wij onderkennen het belang van grote en minder grote evenementen voor de sportbeleving en als stimulans voor mensen om te gaan sporten. Daarnaast heeft een evenement vaak een economische en promotionele spin off. Wij zullen zelf geen één of meerdaagse sportevenementen organiseren, maar incidenteel en per evenement dat zich voordoet bekijken welke bijdrage het evenement heeft voor de promotie van Haren als aantrekkelijke woongemeente en welke rol we hierin willen spelen. Evenementen zien wij niet als een primaire doelstelling van het gemeentelijk sportbeleid maar het komt wel vlak na de eerste prioriteiten.

In tabel 2 staat aangegeven wat we willen bereiken en hoe dit bereikt kan worden.

Tabel 2 Overzicht ongeorganiseerd sporten en bewegen

	Wat bereiken?	Hoe bereiken?
1.	Openbare ruimte inrichten om te sporten en te bewegen	<ul style="list-style-type: none"> • Inventarisatie (per doelgroep) van de behoefte naar ongeorganiseerd sporten en bewegen • Aantrekkelijk en uitnodigend inrichten van de openbare ruimte van gemeente of particuliere organisaties voor verschillende doelgroepen (bijv. door wandel, hardloop, fiets, fitnessparcours, mountainbike en nordic walking routes, Paterswoldsemeer)
2.	Bevorderen gezonde leefstijl, Healthy Ageing	<ul style="list-style-type: none"> • Projecten sport en gezondheid opzetten voor verschillende doelgroepen • Samenwerking zoeken met ouderenwerk, basis- en voortgezet onderwijs, jongerenwerk, kinderopvang, zorg en gezondheidsinstellingen
3.	Sportparticipatie van 75%	<ul style="list-style-type: none"> • Buitenschoolse sportactiviteiten stimuleren en faciliteren (inzet van een combinatiefunctionaris) • Ondersteunen van sportverenigingen bij de organisatie van sportactiviteiten (inzet van een combinatiefunctionaris) • Actief jongeren en ouderen benaderen voor vrijwilligerswerk • Sportstimuleringsprojecten voor jongeren,

		senioren, gehandicapten/ chronisch zieken opzetten. <ul style="list-style-type: none"> • Openbare ruimten inrichten om te bewegen
4.	Promoten van de gemeente Haren door sport (evenementen)	<ul style="list-style-type: none"> • Initiatieven tav. van sportevenementen beoordelen en honoreren op meerwaarde (uitstraling) voor Haren • Organisatie van het evenement beoordelen tav. kosten en personele inzet

7.3 Speelruimtebeleid

Wij hebben een speelplaatsennota (1999) waarmee we beogen een bijdrage te leveren aan de harmonieuze ontwikkeling van kinderen. Speelplaatsen zijn een onderdeel van de woonomgeving, ze fungeren als een soort baken, een herkenbaar vast punt, een ontmoetingsplek waar volwassenen, kinderen en jongeren met elkaar afspreken als startpunt van sport, bewegen en spel. Wij willen de inrichting van de openbare speelplekken zo veel mogelijk aanpassen aan de leeftijdssamenstelling en de behoefte van de wijk. Daarnaast willen wij de mogelijkheid onderzoeken om op een aantal locaties te clusteren tot grotere voorzieningen en of het mogelijk is de buurt of wijk meer verantwoordelijkheid te geven bij het onderhoud van speelplaatsen. Ons uitgangspunt is dat we met een teruggang van het aantal speelplaatsen, clustering van voorzieningen en eigen inzet van bewoners kosten kunnen besparen.

Jeugd ontmoetingsplekken

Kinderen en jongeren ontmoeten elkaar in de openbare ruimte. We vinden jeugd een belangrijke doelgroep in het sportbeleid. We willen geen specifieke jongerenontmoetingsplekken inrichten, maar plekken waar jongeren elkaar ontmoeten combineren met voorzieningen die uitnodigen om te sporten en te bewegen. Dit doen we in overleg met jongeren en omwonenden.

In tabel 3 staat aangegeven wat we willen bereiken en hoe dit bereikt kan worden.

Tabel 3 Overzicht speelruimtebeleid

1.	Aandacht voor speelruimte en speelvoorzieningen	<ul style="list-style-type: none"> • Inrichting openbare speel- en beweegvoorzieningen aanpassen aan de leeftijdsamenstelling en behoefte in de wijk • Speelplaatsen met grotere voorzieningen centraal realiseren
----	---	--

7.4 Onderwijs

Sport en onderwijs horen bij elkaar en versterken elkaar. Het belang sport en beweging voor de jeugd staat buiten kijf. Sport is niet alleen leuk om te doen, maar levert net als het onderwijs ook een belangrijke bijdrage aan de motorische, sociale en cognitieve ontwikkeling van kinderen en jongeren.

Door voldoende sport en beweging groeien kinderen gezonder op en wordt overgewicht voorkomen en bestreden. Op de basisscholen in Haren krijgen nagenoeg alle kinderen twee keer per week bewegingsonderwijs van een vakleerkracht. Twee basisscholen hebben geen vakleerkracht, hier wordt het bewegingsonderwijs door de groepsleerkracht verzorgd. Na schooltijd (bij de kinderopvang of 1x per maand op woensdagmiddag) en in de vakanties kan er door kinderen worden deelgenomen aan sportactiviteiten. Ook in het voortgezet onderwijs krijgen jongeren hun gehele schoolloopbaan sportonderwijs en maken ze binnen de sportoriëntatie lessen kennis met ver-

schillende takken van sport en bewegingsvormen. Kinderen die in sport uitblinken worden op de LOOT- school⁷ in Haren apart begeleid met lesprogramma's en faciliteiten op maat, zodat er extra tijd aan het sporten besteed kan worden.

In tabel 4 staat aangeven wat we willen bereiken en hoe dit bereikt kan worden.

Tabel 4 Overzicht onderwijs

	Wat bereiken?	Hoe bereiken?
1.	Structureel aanbod van naschoolse sport	<ul style="list-style-type: none"> • Betrekken van onderwijsinstellingen bij de vorming en uitvoering van sportbeleid • Vraagbaak zijn voor onderwijs en andere organisatie met betrekking tot sport en bewegen • Realiseren van een samenwerking tussen scholen, kinderopvang, buurtorganisaties en sportverenigingen • Binnenschool- tussenschool en naschools beweegaanbod opzetten (inzet van de combinatiefunctionaris)
2.	Sport voor schoolgaande jeugd	<ul style="list-style-type: none"> • Aanbieden van kwalitatief hoogwaardig bewegingsonderwijs voor alle kinderen door vakleerkrachten LO • Sportaccommodaties geschikt en toereikend voor bewegingsonderwijs

7.5 Accommodaties en tarieven

Voorwaarde om te sporten en te bewegen is een toegankelijke sportaccommodatie-infrastructuur. De gemeente zorgt voor de instandhouding en versterking van de fysieke sportinfrastructuur. De sportaccommodaties worden gebruikt door sportverenigingen, scholen en andere groepen. Wij zijn hierin voorwaardenscheppend, waarbij wij sportcomplexen tegen een tarief ver onder de kostprijs ter beschikking stellen. Wij zijn als gemeente partner van onze inwoners. In het kader van dat partnerschap zijn wij bereid om in de accommodaties en velden te investeren. Daar staat ook iets tegenover: van onze inwoners verwachten wij dat zij bereid zijn te investeren. Dit betekent dat wij de tarieven willen betrekken bij het uitvoeringsplan voor de accommodaties en een hogere mate van kostendekkendheid willen onderzoeken.

De meeste gymzalen dateren van de jaren 1960 t/m 1975. De binnenkant van de gebouwen heeft in deze jaren nog nooit een opknappbeurt gehad anders dan vervangingen bij gebreken. Hierdoor is de inrichting een onsamenhangend geheel geworden. Bouwkundig zijn de gebouwen in een redelijke staat van onderhoud. De inrichting (kleurstelling, materiaalgebruik, tegelwerk etc.) is gedateerd. Een optie is om de binnenzijde van de gymzalen op te knappen en op de belangrijkste plekken maatregelen te nemen voor de sociale veiligheid. We passen hierbij onverkort de VNG-normen toe.

Tarieven sportaccommodaties

De tarieven voor binnensportaccommodaties zijn voor alle Harense huurders gelijk en worden jaarlijks marktconform bijgesteld. We hanteren voor zowel de verhuur van binnen- als buitensportaccommodaties een tarievenregeling en algemene gebruikersvoorwaarden. Hierbij gelden de landelijke richtlijnen. Voor niet-Harense verenigingen worden hogere tarieven gerekend. Er wordt op dit moment nog geen rekening gehouden met kostendekkendheid. Huurtarief en kosten van beheer en onderhoud staan nu

⁷ Het Zernikecollege in Haren is een zgn. LOOT-school. Op deze school kunnen kinderen met talent (met topsporttalenterkenning) een aan hun trainingsprogramma aangepast schoolprogramma volgen.

los van elkaar. De afspraken met verenigingen over onderhoud van velden verschillen sterk van elkaar. Hier willen we meer lijn in aanbrengen. Wij willen de zelfwerkzaamheid van verenigingen stimuleren en belonen. Dit betekent dat wij met verenigingen in gesprek gaan om afspraken te maken over een actievere rol in beheer en onderhoud van velden en accommodaties. Onze gemeentelijke rol is faciliterend. We kunnen ons voorstellen dat een vereniging bereid en in staat is een deel van het onderhoud over te nemen, en dat wij daar bijvoorbeeld een vergoeding tegenover stellen. Wij willen zelfwerkzaamheid stimuleren door als beloning bijvoorbeeld een bijdrage te leveren aan de organisatie van activiteiten die ten goede komen aan de vereniging en de bevolking. Wij zullen hiervoor een toetsingskader ontwikkelen. Ook het sportbesluit zullen we hierbij betrekken.

Uniformiteit sportverenigingen

De sportaccommodaties kunnen in de toekomst meer gebruikt worden voor naschoolse sportactiviteiten. Met betrekking tot de buitensportaccommodaties zijn er in het verleden met sportverenigingen afspraken gemaakt over het onderhoud van velden, clubgebouwen en kleedruimtes. Met de hockeyvereniging GHHC en de voetbalverenigingen Glimmen, Gorecht en Haren zijn afspraken over gebruik en huur van de velden. Historisch gegroeide situaties en afspraken willen we tegen het licht houden met als streven meer uniformiteit voor iedereen en iedere vereniging. We zullen daarbij kijken naar de mogelijkheden per vereniging en zo veel mogelijk streven naar maatwerk.

In tabel 5 staat aangegeven wat we willen bereiken en hoe dit bereikt kan worden.

Tabel 5 Overzicht accommodaties en tarieven

	Wat bereiken?	Hoe bereiken?
1.	Sportaccommodaties ten behoeve van het bewegingsonderwijs voldoen aan wettelijke vereisten	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeringsplan opstellen waarin aandacht wordt besteed aan actief relatiebeheer voor onderwijs/vakleerkrachten, inventarisatie van de staat van de binnen- en buitensport accommodaties, wettelijke vereisten en VNG-normen.
2.	Sportaccommodaties voldoen aan de eisen van de daar beoefende sporten	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeringsplan opstellen waarin aandacht wordt besteed aan een actief relatiebeheer voor sportverenigingen, wensen van gebruikers, VNG-normen. • Instellen van een jaarlijks krediet waaruit urgente onderhoudszaken bekostigd kunnen worden
3.	Streven naar uniformiteit van onderhoudsafspraken en gebruik velden buitensport en eenduidig tarievenstelsel	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen uitvoeringsplan en toewerken naar een gelijke beheersvorm, onderhoudsconstructie, eigen werkzaamheden vereniging, stimuleren zelfwerkzaamheid van verenigingen • Ontwikkelen toetsingskader
4.	Multifunctioneel gebruik van accommodaties	<ul style="list-style-type: none"> • Het stimuleren van een samenwerking tussen school, kinderopvang en sportvereniging (inzet combinatiefunctionaris) • Het organiseren van naschoolse sportactiviteiten (inzet combinatiefunctionaris)

7.6 Subsidies

De gemeente beschikt over de regeling incidentele subsidie cultuur, sport, welzijn en zorg. Activiteiten die op dit gebied georganiseerd worden in de gemeente Haren voor inwoners van Haren kunnen een financiële tegemoetkoming krijgen. Vernieuwende activiteiten of activiteiten waarbij een samenwerking tussen verschillende beleidssectoren tot stand komt krijgen voorrang. Door de sportsector wordt van deze regeling mondjesmaat gebruik gemaakt. Met het nieuwe sportbeleid willen we inwoners stimuleren een leven lang te sporten en te bewegen. Subsidieverstrekking, bijvoorbeeld door de regeling incidentele subsidies, moet hierop gericht zijn.

In tabel 6 staat aangeven wat we willen bereiken en hoe dit bereikt kan worden.

Tabel 6 Overzicht subsidies

	Wat bereiken?	Hoe bereiken?
1.	Het vergroten van het aantal breedtesportactiviteiten en tot samenwerking tussen verschillende partijen	Bekendheid bestaande subsidieregeling vergroten
2.	Sportevenementen ondersteunen	Criteria hanteren voor subsidiëring van evenementen die bij Haren passen

7.7 Communicatie en gemeentelijke organisatie

De gemeente speelt een belangrijke rol als het gaat om het stimuleren van sportprojecten, ondersteunen van sportverenigingen, verstrekken van subsidies en het onderhoud van sportaccommodaties. Wij vinden het van belang dat er een continue dialoog is tussen het veld en de gemeente. Dit betekent dat wij actief inzetten op communicatie en netwerkontwikkeling. Dit vraagt om een andere benadering van het veld door de gemeentelijke organisatie in brede zin dan tot nu toe het geval is geweest.

In tabel 7 staat aangeven wat we willen bereiken en hoe dit bereikt kan worden.

Tabel 7 Overzicht communicatie en gemeentelijke organisatie

	Wat bereiken?	Hoe bereiken?
1.	Continue communicatie met het veld	<ul style="list-style-type: none">• De gemeente organiseert periodiek overleg met het werkveld, relatiebeheer• Eenduidige aanspreekpunten binnen de gemeentelijke organisatie voor beleid (inhoudelijk) en uitvoering (beheer accommodaties) aanwijzen• Organisatie van bijeenkomsten, sportcafé's, nieuwsbrief, website
2.	Goede interne communicatie	<ul style="list-style-type: none">• Realiseren goede afstemming tussen de gemeentelijke beleidsterreinen die relatie hebben met sport en bewegen
3.	Een stabiele organisatie toegerust op haar taak	<ul style="list-style-type: none">• Ontwikkeling van de organisatie op het gebied van vraaggericht, integraal en proactief werken

8. Kernboodschap, prioriteitstelling en uitvoeringsplannen

Wat is onze visie, wat willen we bereiken en aan welke maatregelen geven we prioriteit? De kernboodschap die we met ons nieuwe beleid willen uitdragen is dat wij als gemeente partner zijn van onze inwoners. Dit betekent dat wij voorwaardenscheppend zijn en dat samen met onze inwoners vormgeven. Wij verwachten ook wat terug! Zelfwerkzaamheid en eigen inbreng van inwoners wordt de komende jaren een belangrijk onderwerp. Een aantal voornemens in deze nota liggen in de sfeer van het relatiebeheer. Daar willen wij extra op inzetten. Wij willen een betrouwbare partner zijn voor onze inwoners en voor de organisaties in het veld.

We zetten de eerste jaren in op samenwerking, versterking van een gezonde leefstijl, jeugd en onderwijs, gemeentelijke accommodaties, speelruimtebeleid en versterking van onze sportverenigingen. Wij zien de combinatiefunctionaris als een goede manier om hieraan vorm en inhoud te geven.

De uitdaging is om met de huidige beschikbare middelen meer te bereiken. Wij denken ook dat dit mogelijk is. Zoals gezegd: we kunnen niet alles tegelijk. Ook onze financiële armslag is zeer beperkt. Het kan dus zijn dat we in de loop van de tijd de ambities moeten bijstellen. Per jaar zullen we in het uitvoeringsplan prioriteiten stellen en mede afhankelijk van de financiële mogelijkheden een uitvoeringsplan maken en een rangorde aangeven. Uit het voorgaande vloeit de volgende prioriteitstelling voor het nieuwe sportbeleid. Hieraan hangen we een stappenplan.

8.1 Prioriteiten nieuw beleid

We willen samenwerking tussen verenigingen en andere sectoren (jeugd, cultuur, economie, gezondheid) stimuleren met als doel het bevorderen van een gezonde leefstijl en Healthy Ageing. We willen hierbij Combinatiefunctieregeling sport en cultuur als instrument inzetten.

Upgrading gemeentelijke gymzalen heeft daarnaast onze prioriteit. Hierbij zullen we gezien onze beperkte financiële armslag een fasering aanbrengen en urgentie bepalen. Ook het speelruimte- en speelplaatsenbeleid willen we in deze beleidsperiode oppakken. We werken deze punten in het onderstaande globaal verder uit.

Samenwerking en gezonde leefstijl

Versterking van een gezonde leefstijl van onze inwoners van jong tot oud is een belangrijk speerpunt. De volgende maatregelen kunnen in dit kader worden gezien.

Jeugd en onderwijs en Combinatiefunctionaris

Hoewel we stellen geen specifieke doelgroep te benoemen in het sportbeleid, leggen we wel de nadruk op jeugd. Investeren in jeugd is oogsten in de toekomst. Het onderwijs is daarbij een belangrijke partner. De Combinatiefunctionaris (Impuls Brede Scholen, sport en cultuur) kan bij uitstek vorm en inhoud geven aan de hiervoor genoemde speerpunten: versterking gezonde leefstijl, versterking sportverenigingen en activiteiten voor jeugd en onderwijs. Wij zetten in op realisatie van het volledige aantal fte. in 2012 (2,7) voor sport en cultuur. We spreken de partners aan op hun verantwoordelijkheid in het leveren van een deel van de benodigde cofinanciering. De exacte inzet en verdeling tussen sport en cultuur zullen wij mede laten afhangen van de mogelijkheid van de cofinanciering van de externe partners.

Speelruimte en speelplaatsenbeleid/ ongeorganiseerd sporten

Ook het speelruimtebeleid en ongeorganiseerd sporten staat op onze prioriteitenlijst. Ons uitgangspunt is dat we met clustering van voorzieningen, meer verantwoordelijkheid voor de buurt en eigen inzet van bewoners kosten kunnen besparen. Daarnaast willen we met relatief goedkope en eenvoudige maatregelen het ongeorganiseerd sporten en bewegen stimuleren.

Gemeentelijke accommodaties

De volgende prioriteit is de gemeentelijke accommodaties. We komen hiermee tegemoet aan een uitdrukkelijke wens van het veld. Hoofdzakelijk betreft het klachten op het gebied van de kwaliteit van de schoonmaak, een gevoel van onveiligheid rondom de panden en over de totale beleving van de gebouwen aan de binnenzijde. Het upgraden van de accommodaties raakt aan één van de ambities van het Olympisch Plan.

Daarnaast willen we een uitvoeringsplan accommodatiebeleid vormgeven. Onderdeel van dit uitvoeringsplan is een inventarisatie van de staat van de binnen- en buitensport accommodaties waarbij rekening wordt gehouden met de wensen van gebruikers en de landelijke normen van de VNG. Partnerschap met inwoners en sportverenigingen is hierbij leidraad voor ons handelen. Streven naar gelijke behandeling van verenigingen en het vergroten en stimuleren van de zelfwerkzaamheid is eveneens een aandachtspunt.

8.2 Stappenplan

*Schema *)*

<i>Wat</i>	<i>Wanneer</i>
Invulling Combinatiefunctionaris sport en cultuur	Vanaf najaar 2011
Upgrading binnensportaccommodaties	Vanaf 2012
Speelruimte en speelplaatsenbeleid	Vanaf 2013

*) Afhankelijk van de financiële mogelijkheden, zie opmerking hoofdstuk 9.

9. Financiën

De toegenomen aandacht van de politiek voor de sportsector uit zich bijvoorbeeld door de flinke toename van de financiële rijksbijdrage. In het regeerakkoord is extra geld uitgetrokken voor de sport; een verdubbeling van het sportbudget van het ministerie van VWS. Tevens is afgesproken dat 75% van de verdubbeling besteed moet worden aan de stimulering van de breedtesport. De rest gaat naar de topsport. Gemeenten kunnen projecten indienen in het kader van het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen (NASB) en de Combinatiefunctieregeling.

In de periode 2006 – 2011 werd er in Haren uitvoering gegeven aan het BOS project. Ook voor subsidiegelden voor de Combinatiefunctieregeling komen wij in aanmerking. In 2011 is er een start gemaakt met de inhoudelijke invulling hiervan. Na de zomer 2011 moet duidelijk zijn welke cofinancieringsmogelijkheden er vanuit gemeente en derden zijn om de functionaris daadwerkelijk te kunnen aanstellen.

In principe geldt het uitgangspunt: nieuw voor oud. We zullen daar niet alles mee kunnen realiseren. We zullen in toenemende mate een beroep doen op zelfwerkzaamheid van inwoners en verenigingen. Een aantal maatregelen vraagt een extra investering.

Upgrading sportaccommodaties

Voor upgrading van de 5 binnensportaccommodaties met ingang van 2012 is een investering met een kapitaallast van € 47.380,- nodig. Maatregelen betreffen werkzaamheden op de gebouwen esthetisch op te knappen en een aantal maatregelen die raakvlakken hebben met onderhoud. In de huidige begroting is hiermee nog geen rekening gehouden. Wij stellen de raad voor om dit bedrag als structurele investeringslast op te nemen in de begroting 2013.

Combinatiefunctionaris en budget nieuw beleid jeugd/WMO

Onze inzet voor de cofinanciering van de Combinatiefunctionaris zal vanaf 2012 € 30.000,- bedragen. In de huidige begroting is hiermee nog geen rekening gehouden. Wij stellen de raad voor om dit bedrag vanaf 2012 structureel op te nemen in de begroting. Daarnaast zetten we de € 19.000,- nieuw beleid WMO/jeugd (beschikbaar in de gemeentebegroting vanaf 2011) in voor de realisatie van de Combinatiefunctionaris.

Met deze inzet van € 49.000,- kan, samen met de cofinanciering van het Rijk, 1,7 fte. Combinatiefunctionaris worden gerealiseerd (op het totaal van 2,8 fte.). Onze inzet is dat met eigen inzet van formatie en inzet van partners de resterende 1,1 fte. bij elkaar kan worden gebracht.

Bestemmingsreserve jeugdvoorziening

Ook de bestemmingsreserve 2011 van € 38.000,-, die bestemd is voor een voorziening voor jongeren in Haren West, zetten we voor sport en bewegen in. Dit is incidenteel budget, dat besteed kan worden voor incidentele projecten binnen de reikwijdte van ruimte voor jongeren, voorzieningen en sport.

Speelplaatsenbeleid en ongeorganiseerd sporten

Het speelplaatsenbeleid zullen we uitvoeren binnen de huidige budgetten. Ons uitgangspunt is dat we met een teruggang van het aantal speelplaatsen, clustering van voorzieningen en eigen inzet van bewoners kosten kunnen besparen.

Tabel financiën

<i>Wat</i>	<i>Wanneer uitvoering</i>	<i>Incidenteel/ structureel</i>	<i>Beschikbaar</i>	<i>Nieuw beleid</i>
Combinatie-functionaris	Miv. 2012	Structureel	Structureel € 19.000,- (budget jeugd/WMO)	€ 30.000,- Begroting 2012
Incidentele projecten	Miv. 2011	Incidenteel	Incidenteel € 38.000,-	-
Upgrading gymzalen	Miv. 2012	Structureel, kapitaallast miv. 2013		€ 47.380,- Begroting 2013

Dit zal de komende jaren onze financiële inzet zijn. Andere maatregelen moeten we financieren door slimmer te werken, samenwerking te stimuleren en te kijken waar we kunnen inleveren om nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken. Per jaar zullen we bekijken wat de mogelijkheden zijn.

10. Communicatie

Communicatie over het sportbeleid is als volgt onder te verdelen:

- Interne communicatie tussen de beleidsterreinen binnen de gemeente die met sport(beleid) te maken hebben.
- Communicatie met 'het veld', dat wil zeggen organisaties, verenigingen, stichtingen e.d. die op de een of andere manier met sport te maken hebben.
- Externe communicatie naar pers, inwoners en andere geïnteresseerden over het sportbeleid in Haren.
- Communicatie naar de gemeenteraad.

Interne communicatie tussen de beleidsterreinen binnen de gemeente

De gemeente speelt een belangrijke rol als het gaat om het stimuleren van sportprojecten, ondersteunen van sportverenigingen, verstrekken van subsidies en het onderhoud van sportaccommodaties. Omdat sport vele aspecten van de samenleving raakt, zijn ook vele beleidsterreinen bij het sportbeleid betrokken. Het leggen van relaties en verbindingen tussen bijvoorbeeld de sectoren jeugd en jongeren, volksgezondheid, onderwijs, ruimtelijke ordening, ouderen, WMO en veiligheid bevordert de onderlinge samenwerking met als doel zo veel mogelijk mensen aan het bewegen en sporten te krijgen en te houden. Afstemming binnen de gemeentelijke organisatie is een vereiste om te komen tot effectieve beleidsvorming en uitvoering. Hiervoor is het nodig dat er binnen de gemeente een duidelijk aanspreekpunt is die de verschillende beleidsterreinen binnen de gemeente bij elkaar brengt wanneer nodig en afstemming zoekt. Ontwikkeling van de organisatie op het gebied van vraaggericht, integraal en proactief werken.

Communicatie met 'het veld'

Voor een goede communicatie van het veld naar de gemeente en andersom is het belangrijk dat er een duidelijk aanspreekpunt is. Een goede bereikbaarheid en continue open communicatie met het veld moeten leiden tot het goed op de hoogte zijn van de ontwikkelingen op het gebied van sport en bewegen in de gemeente. Het veld (georganiseerd en ongeorganiseerd) moet voorzien worden van actuele informatie en in gesprek komen met elkaar. Daarbij moet de gemeente in kunnen spelen op initiatieven. Manieren om dit te kunnen doen zijn:

- Goed functionerende communicatiekanalen: 1 aanspreekpunt binnen de gemeente en bij de verschillende partijen in het veld.
- Actief relatiebeheer: leg regelmatig contact met het veld om de binding te houden
- Snelle en goede afhandeling van vragen uit het veld.
- Periodieke bezoeken aan sportverenigingen, wedstrijden, openingen etc.
- Periodiek overleg met binnensport- en buitensportgebruikers.
- Periodiek overleg met sportdocenten, commerciële aanbieders, anders georganiseerde sportgroepen.
- Organiseren van een sportmarkt.
- Organiseren van een sportcafé en andere bijeenkomsten.
- Nieuwsbrief en website

Externe communicatie

Het is de bedoeling om het sportbeleid jaarlijks in uitvoeringsplannen te vertalen naar concrete acties. Om het sportbeleid 'levend' te maken en te houden is het van belang regelmatig te communiceren over de acties, projecten e.d. die voortvloeien uit de sportnota in de vorm van persberichten en stukken op de website. We zullen regelmatig aandacht voor het sportbeleid vragen door wedstrijden, openingen, startmomenten

etc. te gebruiken voor publiciteit over projecten en activiteiten die een link hebben met het sportbeleid.

Communicatie naar de gemeenteraad

Om de raad betrokken te houden, zullen wij regelmatig door middel van raadsberichten, cc-tjes van persberichten, uitnodigingen voor bijeenkomsten de raad geïnformeerd houden.

11. Bronnenlijst

- *Rapportage Sport 2008*. Sociaal en Cultureel Planbureau en W.J.H. Mulier Instituut, Den Haag, december 2008.
- *Nota Tijd voor Sport, Bewegen, Meedoen en Presteren*. Ministerie van VWS, december 2005.
- Beleidsbrief *De Kracht van Sport*. Tweede Kamer 2007-2008, ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en sport, oktober 2007.
- *Samen voor Sport 2006-2010*. Uitvoeringsprogramma van de kabinetsnota *Bewegen Meedoen Presteren*, ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- Beleidskader *Sport, Bewegen en Onderwijs*. Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en sport, oktober 2008.
- *Sport: een leven lang*. Rapportage Sport 2010. Sociaal en Cultureel Planbureau/ W.J.H. Mulier Instituut. Den Haag/ 's Hertogenbosch, december 2010.
- *Olympisch Plan 2028*. Heel Nederland naar Olympisch niveau. Plan van aanpak op hoofdlijnen door NOC*NSF, mei 2009
- *Olympisch Vuur in Nederland*, aangestoken door NOC*NSF. Olympisch Plan 2028, visiedocument 'Maatschappelijke waarde van Sport'. Oktober 2008.
- *Cijfers uitgaven sport*. CBS, Den Haag/ Heerlen, maart 2011.
- *Wat beweegt kinderen? Een onderzoek naar het sport- en beweeggedrag van kinderen*. NICIS institute Urban Research & Practice, september 2007.
- *Subsidie- en tarievenwijzer*. Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen, Bennekom, maart 2009
- *Monitoring- en evaluatiewijzer, Sport- en beweegbeleid*. Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen, Bennekom, maart 2009.
- *Beleidswijzer Sport en Bewegen*. Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen, Bennekom, september 2007.
- *Nederland Sportland*. Visie op de rol van de gemeente in de realisatie van Nederland Sportland. Vereniging Sport en Gemeenten, Oosterbeek.
- *Verenigingsmonitor 2008. De stand van zaken bij sportverenigingen*. W.J.H. Mulier Instituut, s' - Hertogenbosch, juni 2009.
- *Combinatiefuncties.nl. Praktijkvoorbeelden uit het onderwijs, sport en cultuur*. Een gezamenlijke uitgave van NOC*NSF, projectgroep Combifuncties Onderwijs, de Cultuur formatie, Vereniging Sport en Gemeenten, de VNG en de ministeries VWS en OCW. Oosterbeek, december 2009.
- *Sociaal rapport provincie Groningen 2006. Weten waar we staan*. Centrum voor Maatschappelijke Ontwikkeling Groningen, december 2006.
- *Sociale agenda 2009-2012*. Provincie Groningen, maart 2008.
- *Sportnota Provincie Groningen 2007 t/m 2010. Mitdoun = Goud*, maart 2006.
- *Meer ruimte voor sport & bewegen*. Sportvisie 2010-2020. Gemeente Groningen.
- *In naam van de sport*. Visie op Gronings sportbeleid 2015. Gemeente Groningen.
- *Visie op vitale sportverenigingen in 2015. Een inhoudelijke, integraal en richtinggevend kader voor de sportsector*. Gemeente Groningen, concept 11 november 1999.
- *Rapportage Gezondheidsprofiel Groningen 2006*. Hulpverleningsdienst Groningen, november 2006.
- *Resultaten van de GGD- Jeugdgezondheidsenquête Jongeren in Groningen 2004*. Hulpverleningsdienst Groningen, november 2004.
- *Gezondheidsprofiel Groningen 2010*. GGD Groningen, januari 2011.
- *Kaders voor Olympisch Plan Groningen 2028*. Huis voor de Sport Groningen, januari 2010.
- Visiedocument "Zet u straks ook een combinaris in?". Huis voor de Sport Groningen, juni 2008.

- *Rapportage Nulmeting 2007 BOS project basisonderwijs gemeente Haren*. Huis voor de Sport Groningen, november 2007.
- *Rapportage Eindmeting 2010 BOS project basisonderwijs gemeente Haren*. Huis voor de Sport Groningen, mei 2010.
- *Thuis in Haren, goed voor elkaar*. Wmo beleidsplan haren, november 2007.
- *Kengetallen WMO Haren 2007*. CMO Groningen, 2006.
- *'Niet ziek, toch beter'*. Nota Lokaal Gezondheidsbeleid 2003-2006 . Gemeente Haren, november 2003.
- *Speelplaatsennota*. Gemeente Haren, 1999.
- *Sportnota*. Sportbeleid Haren, deel 1, 2 en 3. juni 1992.

Bijlagen

1. Samenvatting advies invulling Impuls Brede scholen, Sport en Cultuur Gemeente Haren
2. Projectorganisatie brede kadernota sport
3. Reactienota Brede Kadernota sport en bewegen gemeente Haren. Juni 2011
4. Demografische gegevens gemeente Haren
5. Deskresearch
6. Inventarisatie sportaccommodaties Haren
7. Overzicht sportbeoefening georganiseerd en ongeorganiseerd t.a.v. leeftijdsgroepen

Bijlage 1

Samenvatting advies invulling Impuls Brede scholen, Sport en Cultuur Gemeente Haren

In november 2009 heeft gemeente Haren de intentieverklaring Impuls brede scholen, sport en cultuur ondertekend. De gemeente Haren heeft maximaal recht op 2,8 fte. De Impuls is structureel. Het eerste jaar wordt 100% gefinancierd door het Rijk. Vanaf het tweede jaar financiert het Rijk 40% en wordt er een gemeentelijke bijdrage verwacht van 60%. Besloten werd het onderzoeks- en invoeringstraject op te nemen in de brede kadernota sport.

Doel van de regeling

Met de Impuls wordt beoogd de volgende doelen te bereiken: versterking van sportverenigingen, het stimuleren van dagelijks sport- en beweegaanbod op en rond scholen en bevorderen dat jeugd tot 18 jaar vertrouwd raakt met één of meer kunst- en cultuurvormen en het stimuleren van actieve kunstbeoefening onder jongeren. Gemeenten kunnen zelf prioriteiten stellen en kiezen voor een bepaalde invulling, mits die binnen de brede doelstelling van de regeling valt.

De maanden september tot en met december 2010 zijn gebruikt voor onderzoek naar de wensen van het veld. We hebben ons daarbij met name gericht op de sportsector. Voor het onderdeel cultuur moet nog geïnterviewd worden welke kansen, mogelijkheden en wensen er liggen.

Inventarisatie kansen, wensen en mogelijkheden

In de afgelopen maanden zijn er bijeenkomsten en gesprekken geweest met de gemeente, onderwijs en sport (sportverenigingen, BOS-werkgroep, vakleerkrachten LO, directeurenoverleg basisonderwijs), waarbij we kansen, wensen en mogelijkheden hebben geïnterviewd. Dit heeft geresulteerd in het volgende advies.

Advies

De nadruk ligt op het leggen van verbanden en het zorgen voor afstemming tussen school, sportverenigingen en opvang. De doelgroep die bediend wordt is 0 – 19 jaar. Sportieve naschoolse opvang is belangrijk, evenals ondersteuning van sportverenigingen. De combinatiefunctionaris zorgt voor betere afstemming en samenwerking tussen het onderwijs, de sport en de kinderopvang. Een klein deel van de regeling wordt gebruikt voor ondersteuning, organisatie en coördinatie, en het merendeel voor de uitvoering. We overwegen, uit financiële en organisatorische overwegingen, om de taken van de Combinatiefunctionaris te splitsen in uitvoeringstaken op MBO niveau en coördinatie taken op HBO niveau. De invulling van de functie zou er als volgt uit kunnen zien (*dit is een globaal overzicht, lokaal moeten hierin nog keuzes worden gemaakt*):

Functieprofiel Combinatiefunctionaris(sen)

Kwalificatie: MBO-niveau

- Uitvoering sportieve naschoolse opvang samen met sportverenigingen.
- Uitvoering wekelijkse beweegactiviteiten samen met sportverenigingen en “nieuwe” sportaanbieders (sporthopper).
- Verzorgen van bewegingsonderwijs in groepen 3 t/m 8 van de Peter Petersen-school.
- Begeleiding en coaching van groepsleerkrachten met sport & spel activiteiten voor de groepen 1 & 2 van het basisonderwijs.
- Uitvoering pleinspelen voor het basisonderwijs (module Beweegwijs)

- Uitvoering sportactiviteiten voor jongeren.
- Verzorgen sport activiteiten voor kinderen met een motorische achterstand (Modules Club Extra (BO) en Sport Extra (VO)).

Kwalificatie: HBO-niveau

- Overall coördinatie en aansturing van het sport & beweeg team (team van Combinatiefunctionarissen en samenwerkingspartijen)
- Coördinatie en organisatie sportieve opvang.
- Coördinatie opzetten sporthopper.
- Ondersteuning van sportvereniging.
- Coördinator samenwerking sportverenigingen en andere lokale partijen in dorpskern Glimmen en sportpark Onnerweg.
- Organisatie gezonde leefstijl activiteiten voor het basisonderwijs en voortgezet onderwijs.
- Organisatie Tandem project.
- Organisatie samenwerking schoolsport(toernooien) en sportverenigingen.
- Organisatie koppeling sportactiviteiten voortgezet onderwijs en jongeren.
- Coördinatie opzetten Club extra en Sport extra.

De invulling van het aantal fte's is afhankelijk van de invulling van de werkzaamheden.

Financiën

We ontvangen vanaf 2010 een bijdrage van het rijk. Vanaf het 2^e jaar (dus 2011) moeten we zelf 60% van de totale kosten bijdragen. Voor de cofinanciering kan ook een beroep worden gedaan op scholen en kinderopvang (als activiteitenbudget of inzet van uren). Hierover gaan we met het veld in overleg.

Planning en fasering

De functieomschrijving die nu voorligt, is nog erg breed. We kunnen niet alles tegelijk en mogelijk moeten we uit financiële overwegingen prioriteiten stellen. We moeten daarmee een keuze maken voor een meer concrete inhoud van de functie. Ook moet onderzocht worden waar de functionaris in dienst komt. Het BOS-project wordt in 2011 nog voortgezet. In de loop van het voorjaar starten we met de planvorming voor de Combinatiefunctionaris. We zullen de opgebouwde en goed functionerende samenwerkingsstructuur van het BOS-project continueren en waar nodig uitbreiden met nieuwe samenwerkingspartijen. Het nieuwe schooljaar 2011-2012, dan wel begin 2012 kan gestart worden met de uitvoering. De uiteindelijke keuze voor de invulling van de functie wordt gemaakt binnen de brede kadernota sport en is mede afhankelijk van de financiële mogelijkheden van gemeente en de samenwerkingspartijen.

Vervolg

De gemeente bespreekt intern welke keuzes er gemaakt gaan worden ten aanzien van de invulling van de Combinatiefunctionaris. Het tijdpad zal parallel lopen met de brede kadernota sport.

23 februari 2011

Gemeente Haren, Hinke de Boer

Huis voor de Sport Groningen, Marjolein Smid

Bijlage 2

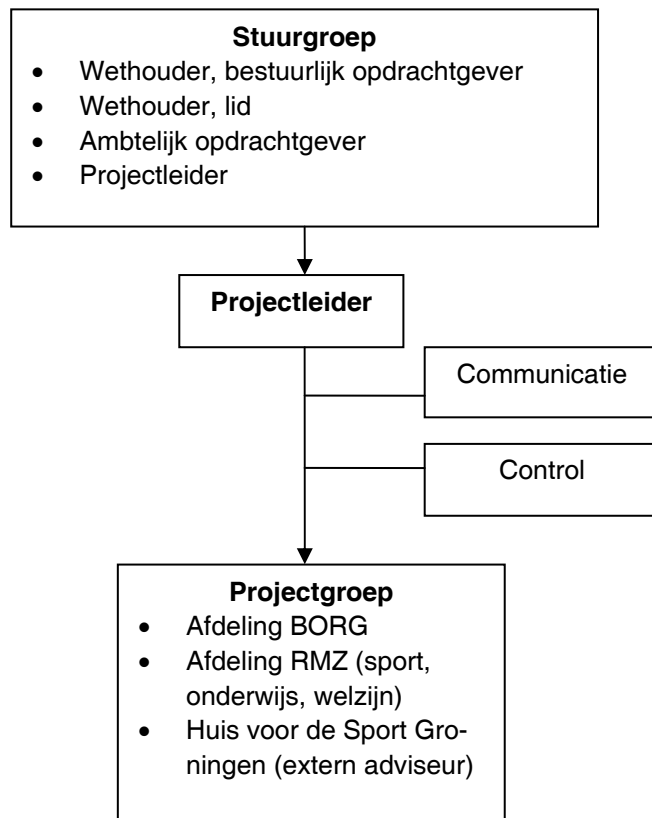
Projectorganisatie brede kadernota sport

De brede kadernota sport is volgens de projectstructuur uitgevoerd. Dit betekent dat de aansturing plaatsvindt door de stuurgroep die bestaat uit de bestuurlijke opdrachtgever (wethouder sport) en de ambtelijke opdrachtgever (hoofd RMZ). Het project staat onder leiding van een projectleider. Deze stuurt de projectgroep aan.

De stuurgroep bestaat uit:

- Theo Sieling, wethouder sport, bestuurlijk opdrachtgever, voorzitter.
- Remco Kouwenhoven, wethouder welzijn, zorg en cultuur, lid.
- René Roossien, hoofd afdeling RMZ, ambtelijk opdrachtgever.
- Hinke de Boer, afdeling RMZ, projectleider.
- Marjolein Smid (Huis voor de Sport Groningen), extern adviseur, op afroep.

De projectorganisatie ziet er als volgt uit.

Bijlage 3

Reactienota Brede Kadernota sport en bewegen gemeente Haren Juni 2011

Op de concept Brede kadernota sport en bewegen 'Leven in Beweging' zijn drie reacties binnengekomen.

WMO-raad

De WMO-raad is van mening dat de voornemens genoemd in de nota buiten het aandachtsgebied van de WMO-raad vallen. De WMO-raad acht een formeel advies derhalve niet noodzakelijk. Niettemin maakt de WMO-raad een aantal kanttekeningen.

1. De WMO-raad is van mening dat de nota weinig tot geen aanknopingspunten biedt voor burgers met een beperking op het gebied van sportbeoefening. De WMO-raad betreurt het dat er geen stimuleringsbeleid op het gebied van de gehandicaptensport wordt benoemd.

Onze reactie: het klopt dat gehandicaptensport in de nota niet specifiek benoemd wordt. Bij het stellen van prioriteiten hebben wij gemeend de prioriteit bij de doelgroep jeugd te moeten leggen. Haren kent diverse vormen van gehandicaptensport en sommige verenigingen hebben een afdeling voor aangepast sporten. Deze treden wij op dezelfde manier tegemoet als de reguliere sportverenigingen. Daar waar toepasselijk, zullen wij in onze contacten met de sportverenigingen aandacht vragen voor de minder valide mens. Bij hoofdstuk 7.1 hebben wij dit voornemen toegevoegd.

2. De WMO-raad spreekt haar bezorgdheid uit over de toekomst van Sportcentrum Scharlakenhof.

Onze reactie: de zorg van de WMO-raad vinden we begrijpelijk. Op dit moment wordt een onderzoek gedaan en in de tweede helft van 2011 zullen wij voorstel aan de raad voorleggen. Op dit moment kunnen we hier nog geen uitsluitsel over geven.

3. De WMO-raad acht de toegankelijkheid van de sportaccommodaties voor rolstoelgebruikers voor verbetering vatbaar.

Onze reactie: upgrading van de binnensportaccommodaties is één van de speerpunten van deze nota. De rolstoeltoegankelijkheid zullen wij hierbij betrekken.

Harener Badminton Club HBC '86

1. HBC is van mening dat de nota weinig concreet is met veel beleidsmatige algemeenheden en weinig van toepassing op Haren. De Harense jeugd doet het goed, daarom is het vreemd dat de gemeente juist het accent op de jeugd wil leggen.

Denk ook aan volwassenen, die veel minder sporten dan gemiddeld!

Onze reactie: met deze nota willen we kaders aangeven voor het beleid op het gebied van sport en bewegen voor de komende jaren. Dit impliceert een zekere abstractie. Vanuit een schets van landelijke en provinciale ontwikkelingen wordt toegewerkt naar een beeld van Haren. De uitvoering zullen we regelen in jaarlijkse uitvoeringsplannen. We willen ons met het Harense sportbeleid richten op de Harense inwoners in het algemeen. Uit financiële overwegingen moeten we echter prioriteiten stellen. We kunnen niet alles tegelijk. Het gaat inderdaad goed met de Harense jeugd. Toch vinden wij dat als we een keuze tussendoelgroepen moeten maken, deze bij jeugd moet liggen. Jong geleerd is oud gedaan. Door middel van de Combinatiefunctionaris, die een rol speelt op het snijvlak van sportverenigingen, school en kinderopvang, willen we hieraan concreet invulling geven.

2. De stelling dat op maatschappelijk gebied van sportverenigingen meer wordt verwacht dan vroeger wordt door HBC '86 niet herkend. De gemeente zou faciliterend moeten zijn.

Onze reactie: zeker van grotere sportverenigingen wordt in toenemende mate verwacht dat zij een maatschappelijke functie vervullen. Het gaat bijvoorbeeld om signalering, leveren van vrijwilligers, integrale samenwerking, opvang van kinderen. Met deze nota willen we aangeven hoe we de verenigingen hierbij willen faciliteren (bijvoorbeeld middels de Combinatiefunctionaris). We geven ook aan wat we van de verenigingen verwachten: eigen inbreng en zelfwerkzaamheid. Zoals in de nota aangegeven is, streven we hier naar maatwerk per vereniging.

3. HBC legt het accent op de binnensportaccommodaties en spreekt haar zorg uit over de mogelijke sluiting van Sportcentrum Scharlakenhof.

Onze reactie: de zorg van HBC vinden we begrijpelijk. Op dit moment wordt een onderzoek gedaan en in de tweede helft van 2011 zullen wij voorstel aan de raad voorleggen. Op dit moment kunnen we hier nog geen uitsluiting over geven.

4. HBC is verbaasd over de kosten van de sportaccommodaties, waarvan de staat van onderhoud als bedroevend wordt omschreven. De nota geeft te weinig prioriteit aan het verbeteren van de binnensportaccommodaties.

Onze reactie: upgrading van de binnensportaccommodaties is één van de speerpunten van deze nota.

5. HBC hoeft geen nieuwe overlegcultuur. De lijnen met de gemeente zijn kort genoeg.

Onze reactie: we organiseren geen nieuwe overlegcultuur. Waar lijnen kort zijn moet dat vooral zo blijven, waar ze lang zijn streven we ernaar ze te verkorten. In de paragraaf communicatie hebben we aangegeven dat we een eenduidig aanspreekpunt voor verenigingen willen en een actief relatiebeheer.

6. HBC heeft een aantal concrete klachten over de toestand van sporthal Scharlakenhof.

Onze reactie: we zullen de klachten waar mogelijk direct aanpakken. De algemene staat van onderhoud zullen we meenemen met de upgrading van de binnensportaccommodaties.

7. HBC is van mening dat de gemeente erg veel investeert in kunstgrasvelden en buitensportaccommodaties en dat de binnensportverenigingen er bekaaid afkomen. De grootste wens van HBC is dat daar wat aan gebeurt.

Onze reactie: zie punt 3 (prioriteit bij upgrading binnensportaccommodaties).

GGD Groningen

1. De GGD is zeer positief over de onderliggende visie en de uitwerking daarvan in de nota. Het is in de ogen van de GGD een brede, realistische en complete nota en de positie van de gemeente is de enige juiste: stimulerend, voorwaardenscheppend, drempelverlagend en niet dirigistisch.

Onze reactie: wij zijn verheugd met deze reactie van de GGD.

2. De GGD is van mening dan nog nadrukkelijker voor jeugd gekozen mag worden. Vooral jeugd met een lage Sociaal Economische Score is vatbaar voor overgewicht. Juist deze kinderen binnenhalen is voor sportverenigingen een grote uitdaging.

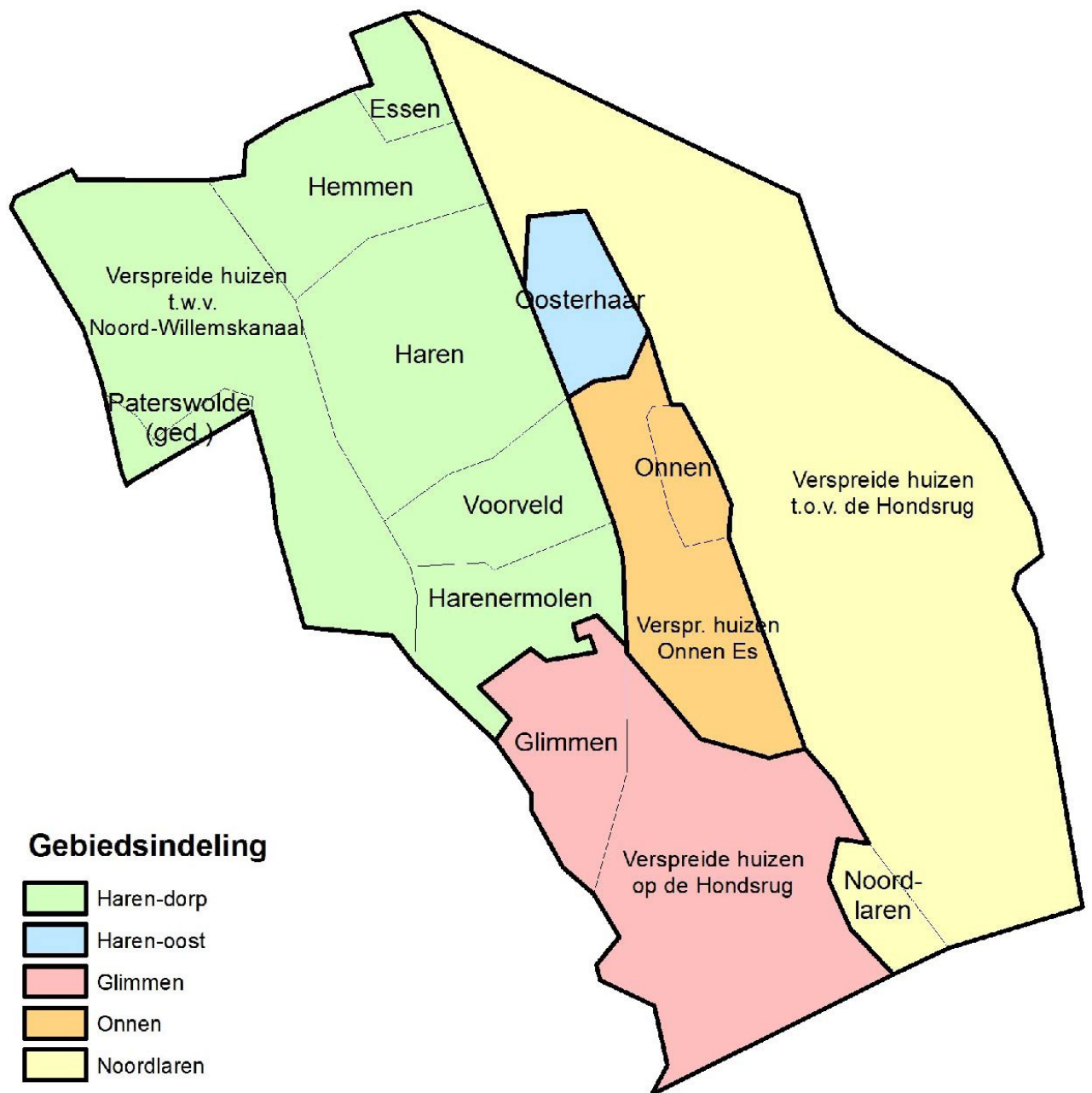
Onze reactie: in de nota wordt aangegeven dat jeugd prioriteit heeft. Wij hopen met de instelling van de Combinatiefunctionaris de lijn tussen school, sport en verenigingen te verkleinen en op die manier meer kinderen, ook die met overgewicht, aan het bewegen te krijgen.

3. Ouderen, als groeiende bevolkingsgroep, worden door de keuze voor een niet-doelgroepgericht sport- en bewegenbeleid in de ogen van de GGD niet specifiek genoeg bediend. Bij problemen als overgewicht en vereenzaming kan sport een belangrijke rol spelen, en ook bij valpreventie.

Onze reactie: wij onderkennen het belang van sport en bewegen voor ouderen. Mensen op hogere leeftijd aan het sporten en bewegen krijgen en houden en mensen die al sporten stimuleren is een doelstelling van de nota. Healthy Ageing wordt mede daarom met name genoemd. Dit zullen we nader uitwerken, mogelijk in de vorm van een pilot. We kunnen niet alles tegelijk en moeten, zeker voor de kortere en middellange termijn, scherpe keuzes maken. We hebben zeker aandacht voor deze doelgroep maar er zal een fasering in de activiteiten aangebracht worden. Hoe deze fasering eruit ziet kunnen we op dit moment nog niet zeggen.

Bijlage 4

Demografische gegevens gemeente Haren 2010

Aantal inwoners in de dorpen

Het aantal inwoners van Haren is uitgezet per dorp, waarbij te zien is dat het totaal aantal inwoners in 2010 daalt in vergelijking met 2008.

Tabel: Inwoners per dorp in de gemeente Haren per 1-1-2008 en 1-10-2010

dorpen	aantal inwoners 2008	aantal inwoners 2010	% inwoners 2010
gemeente Haren	18.706	18.516	-
Haren-dorp	1.0510	1.0562	58%
Haren-oost	5.411	5.244	28%
Glimmen	1.436	1.375	8%
Onnen	735	757	4%
Noordlaren	614	578	3%

Bron GBA Haren 2010

Bevolkingsontwikkeling tot 2020

In tabel staan de prognoses vermeld voor de aantallen inwoners per leeftijdsgroep in 2010, 2015 en 2020. Een afname is te zien in de leeftijdscategorieën 0 tot 15 jaar en 30 tot 65 jaar. De leeftijdscategorie 15 tot 30 jaar blijft gelijk en het aantal 65-plussers neemt in omvang toe.

Tabel: Prognoses aantal inwoners 2008, 2010, 2015 en 2020 in leeftijdsgroepen, Haren

	2008	2010	% verschil 2008-2010	2015	% verschil 2008-2015	2020	% verschil 2008-2020
0-15 jaar	3.318	3.232	-3%	3.139	-5%	3.030	-9%
15-30 jaar	2.222	2.184	-2%	2.218	0%	2.231	0%
30-45 jaar	3.172	3.030	-5%	2.942	-7%	2.948	-8%
45-65 jaar	5.601	5.669	1%	5.451	-3%	5.330	-5%
65-75 jaar	2.083	2.176	5%	2.551	23%	2.644	27%
75 plus	2.310	2.225	-4%	2.418	5%	2.609	13%
Totaal	18.706	18.516	-1%	18.719	0%	18.792	0%

Bron GBA Haren 2010

Bijlage 2 Deskresearch

Feiten Haren

Sportbeleid	<ul style="list-style-type: none">• Sportnota (1992): Het bevorderen dat inwoners van de gemeente Haren naar eigen keuze en in overeenstemming met hun aanleg en interesse op verantwoorde wijze sport kunnen beoefenen, dan wel daarbij betrokken kunnen zijn. De rol van de gemeente Haren is hierin voorwaarde scheppend. Beschikbaar stellen van goede en betaalbare basisfaciliteiten. Sportraad Haren in functie tot 1996.• Verplaatsing sportvelden (juni 2005): ontwikkeling van het LOP en de vaststelling van het integraal ontwikkelingsplan DHE heeft geleid tot het ontwikkelen van woningbouw op het gebied ten noorden van Haren. V.v. Gorecht wordt samen met A.T.C.'75 en v.v. Haren gehuisvest op het bestaande sportpark Onnerweg, dat uitgebreid wordt richting Geertsemaweg (locatie ijsbaan). Realisatie is in juni 2011. Voor de Blauwe Ruiters en IJsvvereniging Scharlakenhof wordt nog een locatie gezocht. Deelname landelijke impulsen Breedte Sport Impuls (2001-2006), Buurt Onderwijs Sport (2007-2010) en Combinatie Functies (2011).• Verenigingsondersteuning: ondersteuning en advisering door HvdSG van sportverenigingen op traditionele thema's en sociaal maatschappelijke ontwikkelingen.• Speelplaatsennota (1999): Het leveren van een bijdrage aan de harmonieuze ontwikkeling van kinderen en komen tot een evenwichtige verspreiding van de speelplaatsen over de verschillende wijken en buurten.• Door het Steunpunt Maatschappelijke Stages Haren niet actief aandacht besteed aan de mogelijkheid van maatschappelijke stages bij sportverenigingen (januari 2011). Huis voor de Sport Groningen brengt MaS onder de aandacht van verenigingen.• Het accommodatiebeleid van de gemeente Haren staat uitgewerkt in de algemene voorwaarden notitie 'Gebruik gymzalen gemeente Haren' en de 'Tarievenregeling Buitensportaccommodaties'(1999).
Gezondheidsbeleid	<ul style="list-style-type: none">• Beleidsplan Wmo (2008-2012): Het prestatieveld leefbaarheid en sociale samenhang is de paraplu van de Wmo. Doel is een plezierig, betrokken en veilig Haren. Een samenleving waarin mensen gekend en bekend zijn. De openbare ruimte moet voor elke burger toegankelijk en veilig te gebruiken zijn. De leefbaarheid en de eigen identiteit van kleine kernen moet behouden blijven. De openbare ruimte moet uitnodigen om te ontmoeten, te ontspannen en actief te zijn. Een impuls geven aan respect voor elkaar en de omgeving.• Jeugdbeleid (2008-2012):

	<p>Het gemeentelijk jeugdbeleid is opgenomen in het beleidsplan Wmo onder prestatieveld 2 jeugd. Het gemeentelijk jeugdbeleid is gericht op het vergroten van de ontplooiingskansen van jeugd, het voorkomen van achterstand en uitval, het versterken van sociale binding van jeugdigen onderling en het voorkomen van over last. Haren heeft extra aandacht voor kwetsbare jeugdigen.</p> <ul style="list-style-type: none"> Lokaal gezondheidsbeleid nota (2003-2006): Alle burgers in de gemeente Haren hebben optimale kansen op een goede gezondheid. Iedere burger heeft ook een eigen verantwoordelijkheid voor zijn eigen gezondheid. Door middel van preventieve activiteiten met betrekking tot wonen, werken, verkeer, sociale zekerheid, onderwijs en milieu werkt de gemeente permanent aan een verbetering van de gezondheidssituatie van haar inwoners. Vanaf 2008 maakt het LGB onderdeel uit van de Wmo. 			
<i>Financieel sport & bewegen</i>	<i>Sectie</i>	<i>Onderdelen</i>	<i>Lasten (per jaar)</i>	<i>Baten (per jaar)</i>
	Bewegingsonderwijs BO	4 Vakleerkrachten	€ 190.000	
	Incidentele subsidie regeling	Activiteiten voor cultuur, sport, welzijn en zorg	€ 2.400	
	Meerjaren beschikking Stichting Harense Padvinderij. (beheer en onderhoud van de gebouwen)	4 scoutingclubs	€ 4.300	
	Sportpromotie (ondersteuning van jaarlijkse sportactiviteiten)	4Mijl, Eurovoetbal, Halve Marathon, Sportgala, sportstimulering HvdSG	€ 20.827	
	Speelplaatsen (onderhoud, instandhouding)	54 Openbare speelterreinen (eigendom van gemeente)	€ 48.006	
	Sportstimulering	BOS-project en CF-regeling	€ 40.000 (2011)	
	Sportcentrum (bijdrage gebruik sportverenigingen)	Scharlakenhof	€ 50.967	
	Binnensport (instandhouding en beheer gemeente)	5 Gemeentelijke gymnastieklokalen (kosten worden voor 58% toegerekend aan RMZ)	€ 321.186	€ 42.238

		en voor 42% aan onderwijs)		
	Buitensport (instandhouding en beheer gemeente)	Buitensportterreinen (waarvan de kleedgebouwen van vv Glimmen, vv Haren, vv Go-recht, kleed- en clubgebouw ATC'75 en manege Blauwe Ruiters, Harener Holt GHHC)	€ 392.979	€ 30.247
	Speciaal onderwijs (bewegingsonderwijs)	6 gymzalen (eigendom van gemeente, gemeentelijke bijdrage vanuit onderwijs)	€ 72.000	
	Zernike College (buitensport)	Sportveld Onnerweg (gemeentelijke bijdrage)	€ 9.500	
	Maartens College (buitensport)	Sportvelden Esserberg (gemeentelijke bijdrage)	€ 17.500	
Totaal			€ 1.169.665	€ 72.485

<i>Sportverenigingen & aanbieders & voorzieningen</i>	<i>Wat</i>	<i>Aantal</i>
	Sportverenigingen (aangesloten bij NOC*NSF)	61
	Gehandicaptensport (mogelijk bij Ango, de Pomp, Quick Feet, Eau-actief, vv Glimmen, HSVB, de Deurdouwers, VWDTP)	8
	Gymzaal/ Dojo (Oude Brinkweg) (oefenruimte is 18 x 10 x 6 m)	1
	Gymnastieklokalen (de Bam, 't Buut, de Meet) (oefenruimte is 12 x 21 x 6,5 m met minste 2 kleedruimten en	3

	een was-/douchegelegenheid)	
	Gymnastieklokalen voortgezet onderwijs Maartens college (3) en Zernike college (2) (oefenruimte in 12 x 21 x 5,5 m)	5
	Gymnastieklokalen speciaal onderwijs (Groninger Buitenschool, Visio 2, Guyot 2, Mytyschool (1 en hydrotherapiebad))	6
	Sportzaal de Bam (oefenruimte is 308 m ² ; 14 x 28 x 8,5 m)	1
	Sportcentrum Scharlakenhof (oefenruimte is 28 x 44 x 8 m)	1
	Binnenzwembaden Scharlakenhof (geprivatiseerd)	3
	Sportcomplex BEA (sporthal & zwembad)	1
	Particulier zwembad	1
	Sportveld Zernike College (Rummerinkhof)	1
	Paardensportterrein (de Bongers)	1
	Tennisparken (TSH en Glimmen)	2
	IJsbanen (Noordlaren, Onnen, Glimmen)	3
	Multifunctioneel sportterrein Noordlaren	1
	Multifunctioneel sportterrein Onnen	1
	Clubgebouw watersportvereniging (De Watergeuzen)	1
	Golfterrein	1
	Verenigingsgebouw watersportvereniging (VWDTP)	1
	Hockeycomplex (GHHC)	1: 4 velden (kunstgras/water)
	Sportparken (voetbal)	3: 11 velden / per juli 2011 2: 9 velden
Anders georganiseerde sport & bewegen	<ul style="list-style-type: none"> • Sportscholen: 4 • Judoschool Renshu • Maneges (Onner Esch, Bon- 	

	<ul style="list-style-type: none"> gers en Blom): 3 • Loop en wandelgroepen • Volleybalgroepen • Zumba trainingsgroep • Dansschool • Scoutingclubs: 4 • Sportclubs voor ouderen 	
Ongeorganiseerde sport & spel	<ul style="list-style-type: none"> • Multifunctioneel sportterrein Noordlaren • Multifunctioneel sportterrein Onnen “de Tijborg” • Jeu de Boules baan Scharlakenhof • Openbare speelplaatsen (schoolpleinen) bij basisscholen: 11 • Openbare speelplaatsen voor de leeftijdsgroep 0-19 jarigen: 43 <ul style="list-style-type: none"> – Speelterrinen met speeltoestellen – Basketbalpleintjes:4 – Trapveldjes:11 – Skatepark Oosterhaar – Natuurspeelplaats (per 2012) 	
Subsidiebeleid	<ul style="list-style-type: none"> • Regeling incidentele subsidie cultuur, sport, welzijn en zorg voor activiteiten die plaats vinden in de gemeente Haren en inwoners van Haren. Drie doelgroepen hebben prioriteit: ouderen, jongeren en gehandicapten. Vernieuwende activiteiten en activiteiten waarbij een samenwerking tussen verschillende beleidssectoren tot stand komt/gekomen is krijgen voorrang. Sportsubsidieregeling voor kleinschalige activiteiten (max. € 250,- per aanvraag). Het subsidieplafond is € 25.000,- per jaar (uitgaven aan sport in 2006 t/m 2010: € 12.307,-). • Sportpromotie subsidies voor Eurovoetbal (€ 2.500,-), de 4 Mijl (€ 3.000,-), de Halve Marathon (€ 500,-) en het sportgala (€ 8.000,-), HvdSG (€ 4.400,-), lidmaatschap VSG en diversen (€ 2.427,-). • Meerjaren beschikking Stichting Harense Padvinderij (2009-2012). De stichting organiseert vrije tijd- en sportactiviteiten voor de jeugd uit Haren.(€ 4.300). • Torion organiseert in opdracht van de gemeente een gevarieerd aanbod van sport- en bewegingsactiviteiten voor ouderen, aanvullend op het reguliere sportaanbod. Het aanbod varieert van Meer bewegen voor Ouderen tot zwemmen, Jeu de Boules, koersbal, yoga en Tai Chi. De activiteiten zijn kosten- 	

	dekkend (inkomsten dekken de uitgaven voor organisatie), directe inzet uren beroepskracht is 125 per jaar. Het werk van de stichting moet bijdragen aan een plezierig, veilig en betrokken Haren waar iedereen gekend en bekend is in minimaal één sociaal netwerk.			
Accommodatie & tarieven beleid	De gemeente heeft geen accommodatiebeleid opgenomen in een recente nota. Toetsing vindt plaats aan de hand van landelijke normen en richtlijnen en volgens de algemene voorwaarden uitgewerkt in de notitie 'Gebruik gymzalen gemeente Haren' en de 'Tarievenregeling Buitensportaccommodaties'(1999).			
	Accommodatie	Tarief verenigingen gemeente Haren per uur in 2011	Tarief prijs ongeorganiseerde groepen/extern verhuur per uur in 2011	Tarief landelijk per uur in 2009
	Gymzaal/ Dojo	€ 9,89		
	Gymnastiekzalen	€ 6,57	€ 12,47	€ 11,90
	Sportzaal	€ 11,58	€ 17,36	€ 22,54
	Sporthal	€ 24,44	€ 46,94	€ 37,57
	Buitensportveld	€ 1.034		
	Zwembad (geprivatiseerd)	€ 4,70 per keer		€ 2,55 per keer
Onderwijs	<ul style="list-style-type: none"> • Deelname BOS impuls (2007-2011) en de CF regeling (2011). • Vakonderwijs 3,0 fte. op 8 van de 10 basisscholen, groepen 3 t/m 8 elk 2 lessen (dit is het maximaal aantal van 111 uren bewegingsonderwijs door gemeente). • De gemeente stelt om niet gymnastiekruimte beschikbaar (genormeerd anderhalf uur per groep) • Scholen hebben de vrijheid om meer bewegingsonderwijs te geven. • Brede school; biedt mogelijkheden voor integrale samenwerking tussen sport, onderwijs, kinderopvang e.a. (januari 2013). 			
Gemeentelijke organisatie	<ul style="list-style-type: none"> • Beleidsmedewerker sport: 1 fte. • Beheer sportaccommodaties: 0,89 fte. • Onderhoud BORG binnendienst: 0,28 fte. • Onderhoud BORG buitendienst: 1,68 fte. 			

Bijlage 6

Inventarisatie sportaccommodaties gemeente Haren

Situatie per januari 2011

	Naam sportvereniging/ voorziening	Naam Accommodatie	Faciliteiten	Eigendom	Onderhoud
1	Atletiekver. ATC '75	Sportpark Onnerweg	Clubgebouw	Gemeente	Gemeente
			Atletiekvoorzieningen	Gemeente	Gemeente
2	Hockeyver. G.H.H.C.	Sportpark 'Harener Holt'	Clubgebouw	Vereniging	Hockeyvereniging
			Kleedgebouw	Gemeente	Gemeente
			Speelvelden (3 kunstgras) In beheer van een stichting 'Stichting Kunstgrasveld Haren'	Erfpacht voor 35 jaar (1 mei 1988-2023)	Stichting/Vereniging De gemeente verplicht zich om de 4 jaren een bedrag van € 108.907,- beschikbaar te stellen voor het vervangen van een toplaag van een kunstgrasveld (levensduur van een mat is bepaald op 12 jaar)
			4e hockeywaterveld Het sportbesluit is toegepast bij de aanleg.	Gemeente	Gemeente
3	P.S.V. 'de Blauwe Ruiters'.	Boerderij 'Oosterweg'	Manege	Gemeente	Groot onderhoud (het casco) is voor de gemeente. Het overig onderhoud is voor de huurder (= vereniging).
			Terrein rondom	Gemeente	Het terrein rondom de manege wordt door de gemeente onderhouden.
4	Noord Ned. Golf en Country Club	Golfterrein in Glimmen	Golfterrein valt onder het bestemmingsplan buiten-	Golf- en Country Club.	Golf- en Country Club

			gebied		
5	S.V. Glimmen (tennis)	Tenniscomplex Glimmen	Clubgebouw	Erfpacht	De Stichting Exploitatie Tennispark Glimmen is verantwoordelijk voor onderhoud van de banen en alle opstallen. Op 18 dec. 1995 heeft de raad een afkoopsom beschikbaar gesteld van f. 237.725,- voor 30 jaar (1996-2026) Periodieke controle gebouw door gemeente
			Tennisbanen (3 stuks)	Erfpacht	
6	Tennis en Squash club Haren (T.S.H.)	Tennis park T.S.H.	Clubgebouw	Stichting tot Exploitatie van het Tennispark Haren (SETH)	Het volledig beheer en onderhoud van alle in de erfpacht genoemde terreingedeelten en opstallen berust bij stichting SETH. Op 26 maart 1990 heeft de raad een afkoopsom beschikbaar gesteld van f. 404.500,- voor 30 jaar (1990-2020)
			Tennisbanen (17 stuks)		
			Squasbanen (4 stuks)		
			Horecagedeelte (café)		
7	Voetbalvereniging Glimmen	Sportpark 'de Groenenberg'	Clubhuis	Gem./Ver.	Groot onderhoud van het clubgebouw (het casco) gebeurt door de Gemeente. Het overig klein onderhoud van het clubgebouw wordt gedaan door de voetbalvereniging. Het onderhoud van de kleedgebouwen en de voetbalvelden is voor de Gemeente. Eén van de kleedkamers is op kosten van de voetbalvereniging gebouwd. Klein onderhoud doet de vereniging zelf.
			Kleedgebouwen	Gemeente	
			Voetbalvelden	Gemeente	
8	Voetbalvereniging	Sportpark Oosterweg	Clubgebouw	Vereniging	Voetbalvereniging

	'Gorecht' (verhuisd per 1 juli 2011 naar sportpark Onnerweg)		Kleedgebouwen	Gemeente/ Vereniging	Het onderhoud van de kleedgebouwen wordt bepaald door het eigendomsrecht.
			Voetbalvelden	Gemeente	De voetbalvelden worden onderhouden door de gemeente.
9	Voetbalvereniging Haren	Sportpark Onnerweg	Clubgebouw	Vereniging	Voetbalvereniging
			Kleedgebouwen + Gebouwtje opslagruimte materiaal Zernike	Gemeente	Gemeente
			Voetbalvelden	Gemeente	Gemeente
10	Vereniging Watersport 'De Twee Provinciën' (V.W.D.T.P.)	Watersportactiviteiten op het Paterswoldsemeer	Verenigingsgebouw Clubhuis)	Vereniging	Groot onderhoud is bij de stichting 'Vrienden tot Behoud van het Clubhuis VWDTP'. De sportvereniging zelf doet het overige onderhoud.
11	Sportcentrum 'Scharlakenhof'	Optisport Haren BV Geertsemaweg 3 9751 XA Haren	Sporthal	Gemeente	Het sportcentrum 'Scharlakenhof' is volledig in exploitatie bij ESN B.V. (nu Optisport Haren BV). Het groot onderhoud loopt via de gemeente als eigenaar van het gebouw.
		Zwembad	Gemeente		
		Horeca	Gemeente		
12	v.v. Helpman v.v. Be Quick Rugby-vereniging	Sportpark Esserberg	Clubgebouwen Sportterreinen	Gemeente Groningen	Dit sportpark valt buiten de regie van het sportbeleid van de gemeente Haren. Het sportpark is eigendom van de gemeente Groningen en de sportverenigingen die zijn gehuisvest op dit sportpark vallen onder het 'gronings – beleid'
13	Groninger Kano Vereniging	Hoornsedijk 4 in Haren	Clubgebouw/Botenhuis	Vereniging	Beheer en onderhoud zit bij eigen vereniging. Ook deze sportvereniging

					valt onder het 'gronings-beleid'.
14	Onderwatersportver. 'de Watergeuzen'	Geertsemaweg 3 Haren	Clubgebouw	Vereniging. (Naleving Erfpachtrecht tevens inhoudende opstalrecht) Gemeente is eigenaar van de ondergrond.	De 'Stichting Accommodatie Onderwatersport' verhuurt het clubgebouw aan de sportvereniging 'De Watergeuzen'. Bij de bouw van het clubhuis is de gemeentelijke onroerend-goed-subsidieregeling toegepast.
15	Gymnastieklokaal 'de Bam'	Bamshorn 2 9751 BX Haren	Binnensportaccommodatie	Gemeente	Het gehele gebouw is in onderhoud bij de gemeente.
			Bar (uitgifteruimte)	Pachtovereenkomst met Stentor (volleybal)	Bar inkomsten zijn geheel voor Stentor. Daar wordt een jaarlijkse pacht-som voor betaald. De te innen pacht-som wordt verantwoord bij de huur-inkomsten gymzalen.
16	Gymnastieklokaal 'het Buut'	Hemsterhuislaan 8 9752 ND Haren	Binnensportaccommodatie	Gemeente	Gemeente
17	Gymnastieklokaal 'de Meet'	Mellenssteeg 6A 9753 HN Haren	Binnensportaccommodatie	Gemeente	Gemeente
18	Gymnastieklokaal 'de Groenenberg'	Markeweg 17 9756 BZ Glimmen	Binnensportaccommodatie	Gemeente	Gemeente
19	Gymnastieklokaal 'Oude Brinkweg' / Dojo	Oude Brinkweg 12A. 9751 RM Haren	Binnensportaccommodatie	Gemeente	Gemeente
20	Gymnastieklokaal Zernike College West- terse Drift	Westerse Drift 98 9752 LK HAREN	Onderwijs sportaccommodatie	O2G2 (juridisch) Gemeente (economisch)	O2G2. De accommodatie maakt onderdeel uit van de school, maar is na schooltijd in te zetten
21	Gymnastieklokaal Zernike College	Rummerinkhof 8 9751 SL HAREN	Onderwijs sportaccommodatie	O2G2 (juridisch) Gemeente (eco-	O2G2. De accommodatie maakt onderdeel uit van de school, maar is na

	Rummerinkhof			nomisch)	schooltijd in te zetten
22	Gymzalen (3) Maartenscollege	Hemmenlaan 2 9751 NS HAREN	Onderwijs sportaccommodatie	Stichting Carmel (juridisch en economisch) Gemeente (economisch)	Stichting Carmel. De accommodaties maken onderdeel uit van de school, maar is na schooltijd in te zetten
23	Gymnastieklokaal en hydrotherapiebad Mytyschool	Dilgtplein 1 9751 NJ HAREN	Onderwijs sportaccommodatie	O2G2 (juridisch) Gemeente (economisch)	O2G2: preventief onderhoud en onderhoud binnenzijde Gemeente: groot onderhoud buitenkant
24	Gymnastieklokaal Groninger Buitenschool	Zuidlaarderweg 30 9756 TM GLIMMEN	Onderwijs sportaccommodatie	O2G2 (juridisch) Gemeente (economisch)	O2G2: preventief onderhoud en onderhoud binnenzijde Gemeente: groot onderhoud buitenkant
25	Gymnastieklokaal Visio	Rijksstraatweg 284 9752 CL HAREN	Onderwijs sportaccommodatie	Koninklijke Visio (juridisch) Gemeente (economisch)	Koninklijke Visio: preventief onderhoud en onderhoud binnenzijde Gemeente: groot onderhoud buitenkant
26	Gymnastieklokaal Visio	Rummerinkhof 8 9751 SL HAREN	Onderwijs sportaccommodatie	Koninklijke Visio (juridisch) Gemeente (economisch)	Koninklijke Visio: preventief onderhoud en onderhoud binnenzijde Gemeente: groot onderhoud buitenkant
27	2 Gymnastieklokale Koninklijke Kentalis	Rijksstraatweg 63 9752 AC HAREN	Onderwijs sportaccommodatie	Koninklijke Kentalis (juridisch) Gemeente (economisch)	Koninklijke Kentalis: preventief onderhoud en onderhoud binnenzijde Gemeente: groot onderhoud buitenkant
28	Stichting 'de Tijborg'	Multifunctioneel sportterrein in Onnen	Verenigingsgebouw Speeltoestellen Sportterreinen	Gemeente	Pachtovereenkomst: doel stichting: Het beheer en de exploitatie van een multifunctioneel activiteitenterrein in Onnen. Bijdrage gemeente f. 250.000,-

29	Stichting Beheer Sportcomplex [SBS] Noordlaren	Multifunctioneel Sportterrein Noordlaren	Gebouwen	Erfpacht	De erfpachter is verantwoordelijk voor het onderhoud van het terrein en de daarop aanwezige opstallen. Op 21 april 1997 heeft de raad een eenmalige bijdrage verstrekt van f. 287.000,- in de kosten van realisering van de ijs-/skeelerbaan. (30 jaar). In 2004 is dit nog aangevuld met een bedrag van € 97.000,- voor een multifunctionele ruimte.
			Sportterreinen	Erfpacht	
30	Scouting / Padvinderij	Loksland (Hoornsedijk)	Verenigingsgebouwen	Eigendom grond Waterschap. Gebouwen zijn van Stichting Harense Padvinderij (SHP)	Stichting Harense Padvinderij In 2008 heeft de gemeente € 3.000,- verstrekt voor de vervanging van asbesthoudende daken.
31	Openbare Speelvoorzieningen	43 openbare speelplaatsen 11 speelplaatsen bij basisscholen. [peildatum november 2010]	Verschillende speeltoestellen voor de leeftijdsgroepen: 0 – 6 , 7 – 12 en 13 – 19 jarigen.	Gemeente	Gemeente

De Gemeente Haren heeft de wettelijke zorgplicht voor de onderwijshuisvesting. Dit betekent dat de gemeente moet zorgen voor voldoende lesruimte en gymnastiekruimte. Hier zijn minimumnormen voor vastgesteld. De spelregels hiervoor zijn opgenomen in de gemeentelijke verordening 'huisvesting onderwijs en overige voorzieningen'.

Bijlage 7

Overzichtsportbeoefening georganiseerd en ongeorganiseerd t.a.v. leeftijdsgroepen.

Hierbij is gekozen voor een overzicht van alle meest beoefende sporten gekozen door het NOC*NSF.

In het overzicht wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende leeftijdscategoriën:

* 0 tot 18 jaar/18 - 35 jaar/35 - 55 jaar/55 +

Daarnaast wordt het onderscheid gemaakt tussen georganiseerde sporten en ongeorganiseerde sporten, waarbij de faciliteiten vrij toegankelijk zijn.

In de laatste kolom staan o.a. sportverenigingen die de desbetreffende sport aanbieden.

Onder het kopje andere sporten wordt dit overzicht nog aangevuld met de indeling van extra sportfaciliteiten/mogelijkheden in de gemeente Haren.

Overzicht van alle in de gemeente Haren te beoefenende sporten:

Tak van sport	LEEFTIJD 0 - 18 jaar		LEEFTIJD 1 8 - 35 jaar:		LEEFTIJD 35 - 55 jaar:		LEEFTIJD 55 +		
	Georg.:	Ongeorg.:	Georg.:	Ongeorg.:	Georg.:	Ongeorg.:	Georg.:	Ongeorg.:	
Aerobics/steps/spinning	x		x		x		x		Bodyfit
Atletiek	x	x	x	x	x	x	x	x	ATC'75
Badminton	x	x	x	x	x	x	x	x	HBC'68
Ballet	x		x						Hoer
Basketbal	x	x	x	x	x	x	x	x	HSVB
Biljart/poolbiljart	x	x	x	x	x	x	x	x	Dorpshuizen
Bowling									
Bridge	x	x	x	x	x	x	x	x	Diverse Bridgeclubs
Conditietraining	x	x	x	x	x	x	x	x	ATC'75/Indoor/ANGO
Dammen		x		x		x		x	Dorpshuizen
Danssport (volksdansen)	x	x	x	x	x	x	x	x	Vrouwen van Nu/ Al Harim
Darts		x		x		x		x	Dorpscafé's
Duiksport	x	x	x	x	x	x	x	x	Sharkdive/Watergeuzen

Fitness, cardio/kracht	x		x		x		x		Body Fit
Golf	x		x		x		x		N.N.G.C.C.
Gymnastiek/turnen	x	x	x	x	x	x	x	x	Glimmen/HSV/Voorwaarts/NvHV
Handbal	x		x		x				DOVO
Hardlopen/joggen/trimmen	x	x	x	x	x	x	x	x	ATC'75
Hockey	x		x		x		x		GHHC
Honkbal/softbal									
Jeu de boules	x	x	x	x	x	x	x	x	Voorwaarts/Onnen
Judo	x	x	x	x	x	x	x	x	Renshu
Kano	x	x	x	x	x	x	x	x	GKV
Klimsport/bergwandelen									
Korfbal									
Midgetgolf									
Motorsport									
Paardensport	x	x	x	x	x	x	x	x	Blauwe Ruiters
Roeien		x		x		x		x	Paterswoldse Meer
Schaatsen	x	x	x	x	x	x	x	x	Scharlakenhof
Schaken	x	x	x	x	x	x	x	x	Schaakclub Haren
Schietsport			x		x		x		Schutters Glimmen/Onnen
Skeelers/skaten	x	x	x	x	x	x	x	x	Noordlaren/Schaatsver.
Skiën/langlaufen									
Squash	x	x	x	x	x	x	x	x	TSH
Tafeltennis		x		x		x		x	Gymzalen
Tennis	x	x	x	x	x	x	x	x	Glimmen/TSH
Unihockey	x	x	x	x	x	x	x	x	Quick Feet/GHHC
Vecht- en verdedigingsport	x	x	x	x	x	x	x	x	Renshu/v.d.Helm
Veldvoetbal	x	x	x	x	x	x	x	x	Glimmen/Haren/Gorecht
Volleybal	x	x	x	x	x	x	x	x	Stentor/Voorwaarts/Havenous
Wandelsport	x	x	x	x	x	x	x	x	Voorwaarts/ATC'75
Waterpolo									
Wielrennen	x	x	x	x	x	x	x	x	De Ommelanden
Zaalvoetbal	x	x	x	x	x	x	x	x	Chaps United/Inter Dako/ vSchie
Zeilen/surfen	x	x	x	x	x	x	x	x	VWDTP

Zwemsport (excl. Waterpolo)	x	x	x	x	x	x	x	x	ZCH
Andere sporten									
* ex-hartpatiënten									De Pomp
* hengelen/vissen									Sassenhein/Haren/Onner Biks
* Twirl									Voorwaarts
* Zumba									Normann
* Karate									Karate Dojo Scharlakenhof
* Onderwatersport									De Watergeuzen/Sharkdive
* Kegelen									Kegelclub 'Onder Ons'
* Kickboksen									Renshu
* Kyudo (boogschieten)									De Hunzedojo (BEA-hal)

